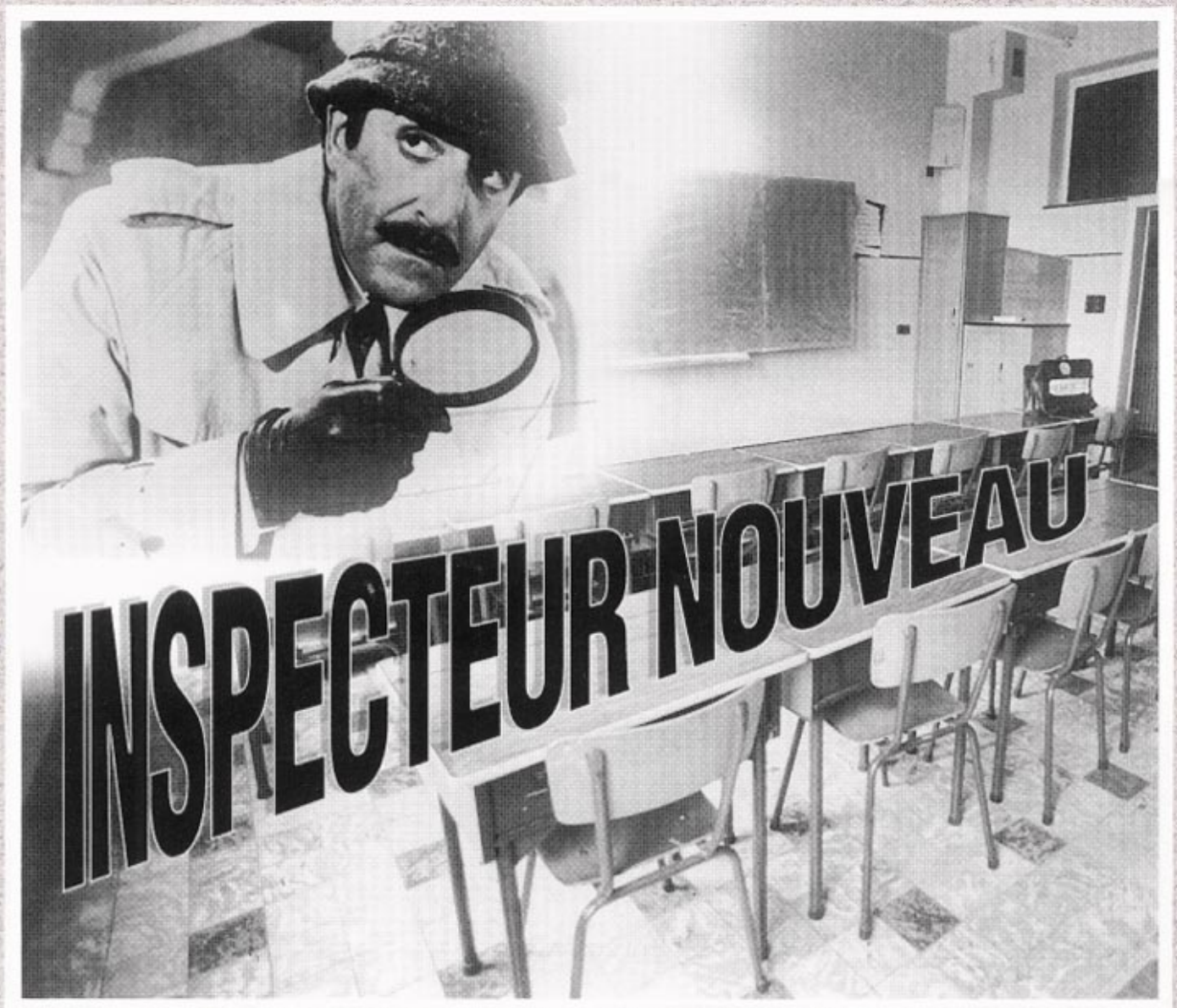

KLASSE

Maandblad voor Onderwijs in Vlaanderen

APRIL 90

KLASSE

**Maandblad voor Onderwijs
in Vlaanderen**

**Uitgegeven door het
Vlaamse Ministerie van
Onderwijs**

Redactie

Patrick De Busscher,
Leo Bormans, Gaby De Moor

Koningsstraat 138

kantoor 804

1000 Brussel

Tel. redactie 02-211 46 60

02-211 46 61

Tel. abonnementen en

administratie 02-211 46 58

Telefax 02-210 54 09

Productiesecretariaat

Anny Lecocq

Administratie

Diana De Caluwé

Verantwoordelijke uitgever:

F. De Smul, Koningsstraat 150,
1000 Brussel.

Voorzitter van het

Redactiecomité

Jozef Helincks,
directeur-generaal

Werken aan dit nummer mee:

J. Mertens

Foto's : Luc Daelemans

Cartoons : Dirk Vercampt

Lay-out : Artefact, Leuven

Gedrukt op de persen van het
Ministerie van Onderwijs en het
Ministerie van Openbare Werken.

Abonnementen

- 700 fr. per jaar (10 nummers)

- Speciaal tarief uitsluitend voor
leerkrachten : 450 fr.

Te storten of over te schrijven op
rekeningnr. 000-2005310-29 van

Ministerie van Onderwijs,

Diensten Informatie en Biblio-

theek, Koningsstraat 150,

1000 Brussel,

met vermelding van naam,
voornaam en adres.

Voor al uw vragen over onder- wijs :

Dienst Informatie en Documentatie

Koningsstraat 150,

1000 Brussel

Tel. 02-210 54 00.

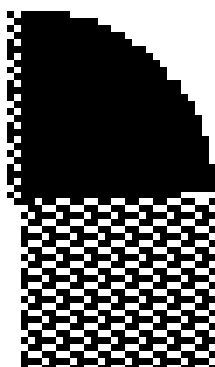
De inspectie gaat duo.
VIZIER p. 4.

Leren samenleven.
ACTIE p. 14.

Het seksisme ontmand.
GIDS p. 18.

IN DIT NUMMER

KLASSE nr. 4 april '90

VIZIER

p. 4 - 13

Is de **inspecteur** voor u een boeman of een vriend? Kijkt de inspecteur u volgend schooljaar op de vingers of neemt hij u bij de hand? Het ministerie gaat de functie van de inspectie ingrijpend wijzigen.

ACTIE

p. 14 - 17

De school in actie. Kleuterjuffrouwen halen **computers** in de klas. Elders **adopter**en leerlingen kinderen uit de hele wereld. En overal duiken acties op om te **leren samenleven**.

GIDS

p. 18 - 21

Op zoek naar de plaats van het **beroepsonderwijs**, het **deeltijds onderwijs** en die **van de vrouw**. Benieuwd of de kat daar haar jongen in vindt.

PERS

p. 22 - 23

De dagelijks verzamelde **knipsels** over onderwijs vormen hier een stapel van 7.500 bladzijden op een jaar. Daarop kunt u zich nu ook voor een prikje apart abonneren. Maar misschien leest u liever de selectie in Klasse.

FORUM

p. 24 - 27

Een standpunt van de Vlaamse Culturele Centra over **schoolvoorstellingen**. Hoe inspecteert het **buitenland** zijn onderwijs? En een greep uit uw **reacties** op KLASSE.

IDEE

Duisternis alom? Snel naar blz. 28 en er gaat u zonder twijfel een licht op.

SCHOOLAGENDA

In dit nummer volgen we de week van Myriam, al 6 jaar vliegend **interimaris**.

KLASSE telt vanaf nu **vier bladzijden meer**.

Daarmee breiden we op uw verzoek vooral de rubrieken FORUM en IDEE uit.

De publiciteit blijft beperkt.

Voortaan publiceren we in het colofon hiernaast

telkens het **centrale telefoonnummer** waarop u met al uw vragen over onderwijs terecht kunt.

Graag gedaan.

In de volgende KLASSE : «**De schoolslag**», over de harde concurrentie tussen scholen.

DE INSPECTEUR KRIJGT ZIJN RAPPORT

Er trekken meer dan 1.000 inspecteurs door het Vlaamse land. De rechtstreekse controle en begeleiding met inspecteurs, verificateurs, homologatie en onderwijsbegeleiders kost elk jaar 730 miljoen. Toch weet niemand precies hoe het inspectielandschap eruit ziet. Wie het probeert in kaart te brengen of te vernieuwen stoot op vaagheid en soms op lange tenen. Maar ook op veel vakkennis, inzet en goede wil. De inspectie beweegt en de situatie verandert snel. Er wordt nu bijna wekelijks vergaderd op verschillende niveaus. Vanaf 1 september zal de inspectie er anders uitzien. Maar hoe ?

Nu het ministerie van onderwijs geen inrichtende macht meer is, is de minister nog alleen verantwoordelijk voor het algemeen beleid van het onderwijs over alle netten. De nieuwe rol van de inspectie werd in een decreet vastgelegd : **niet bevoegd** voor de pedagogische methodes, **wél** voor de controle op de onderwezen vakken, het peil der studies, de minimumleerplannen en lessenroosters, de toepassing van de taalwetgeving, de hygiëne en bewoonbaarheid der lokalen, het didactisch materiaal en de schooluitrusting. De pedagogische begeleiding komt volledig in handen van de inrichtende machten van de verschillende netten. Inspecteurs die tot nu toe de twee functies vervulden zullen dus moeten kiezen.

Een commissie van **14 deskundigen** heeft nu een advies klaar. Zij werden niet gekozen uit de belangengroepen, maar hielden wel «hoordagen» voor de vertegenwoordigers van de netten. Hun opdracht was een globale visie en concept uit te werken voor de inspectie en begeleiding. We overlopen hun belangrijkste voorstellen.

1 INSPECTIE EN BEGELEIDING IS TWEE

Er moet een duidelijke scheiding komen tussen inspectie en begeleiding. De verstrengeling van beide functies kon tot nu toe al te gemakkelijk leiden tot rolconflicten en een vertroebelde relatie tussen inspectie en leerkrachten. De **overheid** zal nu via de Gemeenschapsinspectie elke school nog uitsluitend inspecteren om na te gaan of zij haar minimumopdracht realiseert en verantwoord gebruik maakt van de ter beschikking gestelde middelen. De **inrichtende machten** begeleiden hun scholen om het eigen project optimaal te realiseren. De Gemeenschap inspecteert maar begeleidt niet. En de begeleiders inspecteren niet.

INSPECTEUR

De inspecteur wordt **het oog en het oor van de minister**. Hij kijkt toe of het gemeenschapsgeld goed wordt besteed en

de toegekende diploma's gelijkwaardig zijn. Zeker nu de Europese grenzen verdwijnen wordt dit een belangrijke opdracht. Hij legt bovendien zijn oor in de school te luisteren om vanuit de realiteit tijdig advies te kunnen geven voor bijstellingen aan het beleid.

BEGELEIDER

De begeleiding mag **niet sanctioneren**. Je mag leraars niet verplichten tot het uitvoeren van strakke voorschriften. Een beroep doen op hun inzet en creativiteit biedt betere perspectieven op duurzame verandering. Daarbij is het belangrijk de eventuele gedragsveranderingen van leraars als een proces te begeleiden. Geen éénmalige inspectie dus, maar begeleiding gedurende een relatief lange periode. Dat hangt nauw samen met de **navorming**. Die wordt verzorgd door deskundigen ter verbetering van de kwaliteit van het onderwijsgedrag.

SAMENSPEL

Vanzelfsprekend is de **coördinatie** van beide taken erg belangrijk. Indien bij controle kwaliteitstekorten worden vastgesteld moet de inspectie verwijzen naar de begeleiding en voldoende tijd beschikbaar stellen om de tekorten weg te werken. En de begeleiders zijn uitstekend geplaatst om de inspectie advies te geven over de haalbaarheid van beleidsvoornemens.

2 DRINGEND GEZOCHT : EEN MINIMUMLEERPLAN

De Gemeenschap formuleert terecht een hele reeks verwachtingen waaraan het onderwijs moet voldoen. Enkele recente voorbeelden : de zorg voor kinderen met leerproblemen, voor leerlingen uit zwakkere socio-culturele milieus (b.v. migranten), voor opvoeding tot communicatievaardigheid en teamwork...

De **Algemene Onderwijsraad** bespreekt hoe die verwachtingen in het onderwijs kunnen worden gerealiseerd. De inspectie controleert nadien of het ook gebeurt. Daarvoor moeten de netten en de scholen natuurlijk duidelijk weten wat van hen wordt verwacht.

Hoe kan de inspectie bijvoorbeeld nagaan of het **minimumleerplan** wel in acht wordt genomen? Zo'n leerplan werd al in de schoolpactwet van 1958 voorzien maar het bestaat nog altijd niet. Wel werden de eigen leerplannen van het Rijksonderwijs door de minister vastgelegd en zij golden in zekere mate als richtsnoer bij de goedkeuring van de leerplannen van de andere inrichtende machten. Nu kan dat niet meer.

De minimumleerplannen en lessenroosters moeten nu eindelijk bij decreet

worden vastgelegd. Dat leerplan mag geen opsomming worden van inhoud die door de leerkracht moeten worden «gezien». Het moet **leerdoelen** geven die door alle leerlingen moeten worden bereikt omdat ze noodzakelijk zijn om het vormingsproces voort te zetten of omdat ze maatschappelijk onmisbaar worden geacht. De meest efficiënte wijze om vrij snel zo'n leerplan te hebben is gewoon de bestaande leerplannen «over elkaar te schuiven».

Die minimumleerplannen moeten dan door deskundigen worden uitgewerkt in een netoverschrijdende **Dienst voor Ontwikkelingswerk**. Die moet nauwe voeling houden met de samenleving: socio-culturele verenigingen, werkgevers, werknemers, ouderverenigingen enz. Hij moet ook middelen ontwikkelen waarmee inspectie, begeleiding en scholen zelf de doelstellingen kunnen realiseren. Deze dienst zal niet afhangen van de inspectie maar werken onder het gezag van de ministers en de Onderwijsraad.

3 GEEN NATIONAAL EXAMEN

Wat komt de gemeenschapsinspectie op school nog inspecteren? Niet **het proces**, wél **het produkt**. Al zijn beide niet volledig van mekaar los te maken. De commissie pleit echter niet voor het gebruik van centrale toetsen of nationale eindexamens. Op die manier zouden leerlingen alleen maar worden klaargestoomd voor wat in toetsen kan worden vertaald. Dat leidt tot een verenging van de doelstellingen van goed onderwijs. Eindprodukten vergelijken als de grondstof en de kwaliteit van «het materiaal» (de beginsituatie van de leerlingen) zeer verschillend zijn, is oneerlijk. Wel kunnen **steekproeven** en kleine toetsen naar het leerresultaat van de leerlingen een nuttige rol spelen. Daarbij moeten echter schikkingen worden getroffen om te voorkomen dat er **hitparades** van scholen kunnen worden opgesteld. De resultaten zijn vooral zinvol voor het schoolteam om zichzelf te evalueren, zeker als weldra Europese en O.E.S.O.-plannen vastere vorm aannemen.

4 DE INSPECTEUR WORDT EEN GROEP

Een leraar staat niet alleen. Hij functioneert in een hele school. De toevallige inspectie van één uur bij één leraar zegt dan ook niet veel. In de toekomst zal een inspectiebezoek niet zozeer gericht zijn op het controleren van één vak of leraar. Er strijkt een **inspectieteam** neer op de school dat het globaal functioneren van **de hele school** gedurende enkele dagen evalueert.

Dat team is multidisciplinair : specialisten en didactici van diverse vakken, organisatiedeskundigen, algemene onderwijskundigen en verificateurs. Het kan bijvoorbeeld zelfs de schoolmaaltijden controleren. Elke school krijgt het minstens één keer om de zes jaar op bezoek.

De **verificateurs** zullen trouwens bij het inspectiecorps worden gevoegd. En

ook de **homologatiecommissie** zou in de nieuwe werkwijze geen dubbel werk moeten verrichten als ze meteen in de inspectie werd geïntegreerd.

De resultaten van zo'n globale inspectie zullen vertrouwelijk aan de school en de begeleidingsdienst worden meegedeeld en met het schoolteam en de inrichtende macht worden besproken. Indien het resultaat in het algemeen of in bepaalde opzichten **negatief** uitvalt, krijgt de school de tijd om de tekorten in maximum één schooljaar bij te sturen. Dan volgt er een nieuw inspectiebezoek. Elk jaar moet de inspectie een algemeen verslag uitbrengen bij de minister en de Vlaamse Raad. Dat verslag wordt gepubliceerd.

5 UW BEGELEIDINGSPLAN

De begeleiding kan niet tegelijk met alle scholen en leerkrachten bezig zijn. Daarom moet **elk net** jaarlijks een begeleidingsplan uitwerken met de prioriteiten voor het volgende schooljaar.

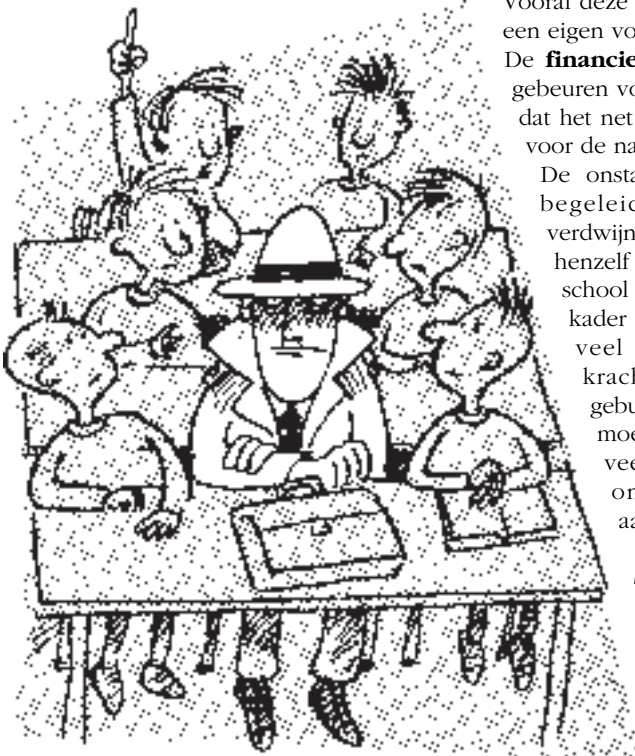
De activiteiten moeten gericht zijn op de **professionalisering** van leerkrachten en de ontwikkeling van scholen. Er moet een geplande **samenwerking** in voorzien zijn tussen scholen, leerkrachten en deskundigen. Dat veronderstelt regelmatige, relatief langdurige en intensieve **contacten**. Begeleiders geven geen sancties, maar zijn voortdurend bezig met remediëring en kwaliteitsverhoging van het onderwijs. Centrale coördinatie is daarbij noodzakelijk, maar de regionale werking staat centraal. Bijzondere aandacht moet gaan naar vakoverschrijdende werkcommunicatiestructuren in de school, samenwerkingsverbanden, enz. □

DE REACTIES OP HET RAPPORT

NOG EEN DERDE INSPECTIE ?

Sommige inrichtende machten vragen een **bijkomende eigen inspectie** die wel door de Gemeenschap gefinancierd wordt maar de «invulling van het eigen pedagogisch project» controleert en eventueel sanctioneert.

Daar is dan weer verzet tegen om de leraars niet met drie soorten inspecties op te zadelen. Het decreet is duidelijk. Er is nergens sprake van inspectie voor de netten. Zij krijgen ruimte voor een eigen pedagogisch project, dat echter alleen door niet-sanctionerende begeleiders wordt gevolgd. Her en der wordt de vrees geuit dat die begeleiders de meest uiteenlopende klussen zullen mogen klaren, maar dat de controlerende inspectie alle status en zeggingskracht zal krijgen. In het rapport wordt sterk de nadruk gelegd op coördinatie tussen beide instanties.

WIE MAAKT DE LEERPLANNEN ?

Sommigen vrezen dat de inbreng van de Gemeenschap te groot wordt als zij ook de leerplannen gaat opleggen. Er komen echter slechts **minimumleerplannen**. Zo wordt er b.v. wel vastgelegd dat leerlingen moeten kunnen lezen en mondiale vorming moeten krijgen. Hoe dat echter gebeurt mag elk net op zijn manier invullen. Het ministerie wil eisen stellen en controleren of het resultaat wordt bereikt. Maar tegelijkertijd wil men de professionaliteit van alle onderwijzers erkennen en hen alle kansen geven.

VERDWIJNT DE HOMOLOGATIECOMMISSIE ?

De homologatiecommissie telt nu 40 leden en kost meer dan 50 miljoen per jaar. Tot nu toe heeft de commissie een belangrijke rol gespeeld. Nu de inspectie ter plaatse in de school aan resultaatcontrole zal doen wordt de papieren controle achteraf **overbodig**. De commissie wordt dus waarschijnlijk langzaam afgebouwd. De leden kunnen eventueel in de inspectie of begeleiding worden geïntegreerd.

HOE KUNNEN KLEINE INRICHTENDE MACHTEN VOOR DE BEGELEIDING INSTAAN ?

Vlaanderen telt zo'n **2.500 Inrichtende Machten**. Vooral het basisonderwijs is op dat vlak erg versnipperd over parochies en gemeenten. De begeleiding zal echter worden toevertrouwd aan de drie koepelorganisaties: het rijk, het katholiek onderwijs en het gemeentelijk/provinciaal onderwijs. Vooral deze laatste groep is op zoek naar een eigen vorm van coördinatie.

De **financiering** van de begeleiding zal gebeuren volgens het aantal leerkrachten dat het net tewerkstelt. Dat is nu ook al voor de navorming het geval.

De onstabiele statuten van de vele begeleiders zouden echter best verdwijnen. Dat is in het belang van henzelf en van de leraars die hen op school vervangen. Het begeleidingskader moet voor de leerkracht ook veel **duidelijker** worden. De krachten zullen per provincie gebundeld worden. De begeleiding moet veel minder versnipperd en veel gestructureerder aan de onderwijzers worden aangeboden.

HOE WORDEN DE INSPECTEURS GERECRUTEERD ?

De huidige inspecteurs worden omgeschoold. Zij zullen meer aandacht moeten besteden aan de

controle op het eindproduct van de scholen en minder lessen moeten gaan volgen. Uiteraard komen er **grote verschuivingen** in het inspectiekader. De helft van de middelen zal naar de controle gaan, de andere helft naar de begeleiding. Dat evenwicht wil men inbouwen om beide groepen evenveel kans te geven een direct contact met de scholen uit te bouwen. De controlerende **inspecteurs** zullen nu ook nog meer uit alle netten gerecruteerd worden. Eventuele examens moeten minder hun administratieve kennis en meer hun pedagogisch inzicht testen. Hun opdracht wordt full-time om de gezagsverhoudingen niet scheef te trekken.

Aan de **begeleiders** worden alleen minimum voorwaarden opgelegd. De netten bouwen die eisen verder uit. Er komen vaste kernen, maar die worden bij voorkeur aangevuld met leerkrachten die nog deeltijds les geven. Op die manier houden ze voeling met de concrete lespraktijk.

MOET DAT NU ALLEMAAL WEL ?

Veel inspecteurs vragen zich af waar die herstructurering goed voor is. «Hebben wij het in het verleden dan niet goed gedaan?» is hun opmerking.

De **nieuwe situatie** in de Vlaamse Gemeenschap waardoor het ministerie geen inrichtende macht meer is, maakte de herziening echter nodig. Daarbij heeft men niet eerst alle belangengroepen bij mekaar gebracht om dan noodgedwongen te moeten werken met de grootste gemene deler van al die belangen. De commissie werd samengesteld uit deskundigen die een **visie** moesten uitdokteren. Op dat concept kan het Onderwijsoverleg dan reageren en verder bouwen. Het resultaat is een specifiek model voor het huidige onderwijs in Vlaanderen.

In het Onderwijsoverleg zijn vertegenwoordigd: het ministerie, de inrichtende machten, de personeelsorganisaties, de ouderverenigingen, de socio-economische milieus en twee externe deskundigen.

Eerst heetten die twee laatsten gewoon «**deskundigen**», maar omdat de andere deelnemers vonden dat die term hun eigen deskundigheid in twijfel trok heten de professoren *Heene* en *Van Damme* nu «externe» deskundigen. Maar dit terzijde.

Het Overleg heeft na het eerste rapport het licht op groen gezet. Men wilde het echter niet goedkeuren vóór het tweede rapport er was. Daarin staan nu precieze voorstellen i.v.m. het wettelijk kader, de recrutering en opleiding, het statuut en de budgettaire aspecten.

Er komen zeker overgangsmaatregelen, maar vanaf **1 september** zal de inspectie er waarschijnlijk al heel anders uitzien. □

«Wij willen geen twee inspecteurs voor spelling, één met c en één met k».

CONTROLLEREN

EN/OF

BEGELEIDEN

De tweedeling inspectie/begeleiding roept spanningen op. Wie zal de werkterreinen en de bevoegdheden afbakenen ?

Genoeg stof om de discussie in het basisonderwijs aan te zwengelen.

«We kunnen ons geen improvisatie meer permitteren.» Dit zegt *Raf Feys*, docent in het Pedagogisch Hoger Onderwijs.

Hij pleit voor een diepgaande discussie waarbij ook nog meer rekening wordt gehouden met de specifieke situatie in het **basisonderwijs**. Deze discussie veronderstelt twee belangrijke vertrekpunten. Het eerste is een evaluatie van de bestaande toestand, van de vele begeleidingsinstanties met inbegrip van de 150 P.M.S.-centra. Het tweede is uitmaken welke vraag naar inhoud van begeleiding en welke noden er precies bestaan.

Feys: «Moeten we de nieuwe begeleidingsopdrachten al dan niet aan de **inspectie** toevertrouwen? Sommigen menen van wel, omdat de inspectie momenteel een belangrijke begeleidingsrol vervult. Deze taak zou in de toekomst de belangrijkste moeten worden, zodat controle en begeleiding één geheel vormen. Het is pas op basis van controle dat men efficiënt kan begeleiden. Ik voeg er aan toe dat de inspecteur het voordeel heeft dat hij daadwerkelijk in de klas komt en als Gemeenschapsinspecteur netoverschrijdend werkt.

Andere mensen vinden dat men beter de nieuwe taken aan een aparte instantie toevertrouwt en dat men anderzijds de inspectie van de profane vakken volledig aan de Gemeenschapsinspectie overlaat. Dus geen twee inspecteurs voor spelling, één met c en één met een k.

Er is een contradictie tussen de functie van adviseur en controleur. Ook stellen we vast dat de inspecteur niet in staat is om het onderwijs voldoende te begeleiden. Hij heeft weinig tijd. Hij maakt geen deel uit van een team en kan zich moeilijk specialiseren, hij moet all-round zijn.

Een nieuwe begeleidingsinstantie betekent evenwel niet dat de inspectie haar huidige begeleidingstaak verliest. Ze houdt haar beleidsadviserende taak, de vele informele vormen van begeleiding, de pedagogische week, enz.

Maar als we beide functies, inspecteur en begeleider, niet scheiden krijgen we verschillende inspectiecorpsen, het éne netoverschrijdend en het andere netgebonden. Dit leidt tot bevoegdheidsconflicten en verwarring bij de leerkrachten. De ene inspecteur-begeleider ziet graag dat men met *Cuisenaire* werkt, een andere houdt meer van kwadraatbeelden.»

TEAM- OF INDIVIDUGERICHT

«Sommigen pleiten voor een verbetering van de **educatieve controle**, maar dan niet zozeer via een toename van de individuele inspectie. Men denkt eerder aan nieuwe formules, controle van de school als geheel en een verbetering van de evaluatie van het algemeen onderwijsrendement.

De **recrutering van de inspectieleden** gebeurt momenteel via een kantonnaal examen. Voldoet dit? Men zal allicht meer rekening moeten houden met de agogische vaardigheden en hiervoor is een proefperiode nodig. Wie zal daarenboven de externe controle en de doorlichting van de inspectie op zich nemen?

Een delicaat punt is het inbouwen van **onverenigbaarheden**. Ik stel dat het deontologisch niet verantwoord is dat een controlerende inspectie zich ook inlaat met het produceren van handboeken. Men kan niet belangeloos adviseren t.a.v. de scholen en t.a.v. het beleid. Men kan er bijvoorbeeld

belang bij hebben dat er geen nieuw leerplan wiskunde komt of dat het nieuwe leerplan een afspiegeling is van het ontworpen handboek.

De inspectie zou meer energie kunnen besteden aan niet-commercieel ontwikkelingswerk. Hierdoor zouden de uitgeverijen beter weten in welke richting ze handboeken moeten uitwerken.»

Voorts vraagt *Feys* zich af of de **begeleiding** meer teamgericht dan wel individugericht moet zijn. «Procesgerichte begeleiding is meestal teamgericht, cursussen waarmee men enkel vrijwilligers of pioniers kan bereiken zijn noodzakelijk individu-gericht. Ik ben van mening dat men ook bij

«Moet het individu of de groep begeleid worden?»

leerinhoudelijke thema's meestal beter af is met een individu-gerichte aanpak. De werksituatie van de leerkrachten in de respectievelijke leerjaren van kleuter- en lager onderwijs is namelijk zo verschillend dat bij een teamgerichte aanpak veel leerkrachten niet aan hun trekken komen. Ik voeg er ook nog aan toe dat men bij het werken met een team vaak te weinig openheid vanwege de deelnemers ervaart.»

In verband met het statutaire aspect, zou een **full-time begeleider** zich dieper kunnen identificeren met de opdracht. Maar hij zou wel kunnen vervreemden van de praktijk. En wat moet er gebeuren met uitgebluste begeleiders? Feys gelooft dat het belangrijk is ook voldoende deeltijdsen bij de begeleiding te betrekken.

Wat met de relatie tussen de lokale school en de begeleiding? Waar ligt de harmonie tussen te sterke bevoogding en volledige autonomie waarbij de begeleiding hoogstens een marktaanbod mag doen?

GEBREK AAN COORDINATIE

R. Peeters, inspecteur bij het Stedelijk Onderwijs te Antwerpen, krijgt het gevoel dat men de bestaande inspectie zo'n beetje doodverft. «Ik weet zeer goed dat er inspectieleden zijn die –ondanks hun administratieve opdracht en ondanks hun verplichting een aantal verslagen te maken– getracht hebben een stuk begeleiding te organiseren, een stuk vernieuwing te realiseren, met alle mogelijke inzet en opoffering van hun vrije tijd.»

Peeters vertrekt van het idee dat de Gemeenschapsminister zal controleren, terwijl de begeleidingsinspecties **niet** zullen inspecteren.

«Wat gaat de Gemeenschapsinspectie allemaal controleren en inspecteren? We kunnen alleen maar gissen. Volgens de Schoolpactwet en de van kracht zijnde reglementering zou de Gemeenschapsinspectie de materiële en structurele elementen in functie van subsidie controleren. Daarnaast zal ze zich moeten beperken tot controles van minimumleerdoelen, minimumleerplan en minimumlessenrooster.

Dat is niet onbelangrijk want ik zou als onderwijzer niet graag hebben dat om de

haverklap een inspecteur toetsjes komt afnemen. Stel dat de inspectie een toets ontwerpt om midden in het jaar in verscheidene klassen en scholen een test af te nemen. Dan gaat men vergelijken. Zo gebeurt het nu wel eens en ik vind dit fundamenteel fout. Een leerkracht heeft immers de pedagogische

vrijheid om een aantal objectieven te verschuiven. Hij heeft het recht zijn doelstellingen over meer jaren te spreiden, als hij maar finaal zijn **eindtermen** realiseert. We kunnen dus stellen dat alleen de eindtermen kunnen gecontroleerd worden. Maar wanneer? Op het eind van een leerjaar? Of op het eind van een graad?

De controle van de Gemeenschapsinspectie kan enkel het produkt of het resultaat betreffen. Met daarnaast misschien ook nog de evaluatie van een aantal netoverschrijdende projecten.

Laten we veronderstellen dat de Gemeenschapsinspectie constateert dat er iets mank loopt. Wat dan? Een begeleiding opdringen? Ik stel me vragen bij de rol en de verantwoordelijkheid van de begeleiders. Voorts hoop ik dat alle bestaande initiatieven eindelijk eens serieus gecoördineerd zullen worden. De navorming blijkt naast de begeleiding te lopen. Ik denk dat we moeten

stoppen met al te veel te willen doen, met de scholen vanuit diverse hoeken te belagen. De leerkrachten geraken het noorden kwijt. Laten we het aantal initiatieven beperken en prioriteiten stellen. Ik vrees echt dat een gebrek aan coördinatie wel eens het lek zou kunnen worden dat van een enthousiaste bemanning schipbreukelingen maakt.» □

LEERPLANNEN

Raf Feys merkt op dat er in Vlaanderen meer nood is aan een **decreet over ontwikkelingswerk dan aan een decreet voor de begeleiding. Ontwikkelingswerk omvat curriculumontwikkeling in de brede zin van het woord: leerplannen, vakdidactieken, publikaties, leerpakketten, evaluatie-instrumenten...**

«Het kan niet meer dat men aan enkele mensen vraagt om even vlug een leerplan samen te stellen», stelt H. Van Rompuy, inspecteur uit het Rijksbasisonderwijs. «Dit is het werk van een permanent leerplanbureau. Het curriculumwerk moet longitudinaal zijn en integrerend zodat de relaties tussen de verschillende vakken duidelijk en inhoudelijk worden vastgelegd.»

We hebben momenteel een inhoudelijke handicap met de **loodzware leerplannen**. Ze zouden grondig ontvet moeten worden. Denk aan wiskunde en grammatica. We zouden onder meer moeten beginnen met een **aangepast onderwijs voor migranten**. Want hoe kun je met een **verschillende beginsituatie toch eenzelfde leerplan aanbieden**? We zouden dus moeten gaan naar een **herschikking in verhouding met de vormingsaspecten, hoofd, hand, hart, om de algemene doelstelling van de basisschool te kunnen bereiken: harmonische persoonlijkheidsvorming.**»

STOK ACHTER DE DEUR

Dient begeleiding vrijblijvend of verplicht te zijn? Waaruit de begeleiding precies zal bestaan, moet nog gedefinieerd worden. Het forum van het secundair onderwijs geeft alvast denkstof. Zo vinden sommigen dat er achter de deur toch een stok moet staan.

Kan de inspectie een controlerende taak combineren met een begeleidende taak?

Inspecteur Rombouts: «Als ik controleer en opmerkingen geef en de leerkracht vraagt me hoe hij het dan wel moet doen, dan kan ik toch niet zeggen dat dit iets is voor de begeleider die straks –misschien!– langs komt!»

Anderen stellen daartegenover dat alles wat controle is, best door afzonderlijke instanties gebeurt. Begeleiding is een educatief proces. Daarvoor is een **vertrouwensklimaat** nodig.

Weer anderen zijn van mening dat begeleiding zonder santonerende impact geen vruchten voortbrengt. Ervaring leert dat de «stok achter de deur» noodzakelijk is.

Aan de andere kant wordt gesteld dat volwassenen hun gedrag niet veranderen onder druk of bedreiging. Druk roept verzet op. Pose-gedrag, het achterhouden en/of verkleuren van informatie en formalisme zijn de zure vruchten van de koppeling van controle en begeleiding. Loskoppeling is noodzakelijk.

Overigens, wie moet er begeleid worden? De individuele leraar, de vakwerkgroep of het schoolteam? In een discussiegroep stelde iemand dat de kwaliteit van het onderwijs afhangt van de individuele leerkracht. Een inspecteur wees er op dat bepaalde leerkrachten werkelijk te kort

schieten en dat controle van individuele leerkrachten dus nodig blijft.

Vakinhoudelijke begeleiding en systeembegeleiding mogen niet tegen mekaar uit-

«Begeleiding is een educatief proces. Daarvoor is een vertrouwensklimaat nodig.»

gespeeld worden. Ze zijn complementair. Je kunt bij systeembegeleiding wel oordelen over hoe de persoon in het team functioneert maar dat is nog geen oordeel over de vakdeskundigheid van die leerkracht. Het is in elk geval duidelijk dat begeleiding nodig is om leerkrachten te leren samenwerken voor een vak en voor vakoverschrijdende projecten.

Roger Standaert, hoofdonderwijsconsulent N.S.K.O. : «We staan voor het dilemma alle scholen te begeleiden, maar dan oppervlakkig, of slechts enkele scholen, maar dan in de diepte. Wellicht moeten we hier een nieuwe notie invoeren : de interne begeleider. Die kan via regionale contacten geïnstrumenteerd worden en ervoor zorgen dat er in de plaatselijke school gewerkt wordt aan vernieuwingen of aan kwaliteitsverbetering.»

SANCTIES

Het valt adjunct-administrateur-generaal van de A.R.G.O. Jef Wellens op dat in Vlaanderen het wetenschappelijk onderzoek inzake begeleiding blijkbaar nog niet eens uit zijn kinderschoenen is.

In Nederland verschenen er interessante empirische studies over de rijksinspectie. Hieruit blijkt dat bij schoolleiders de inspectie zeer hoog scoort wat toezicht en overbrenging van kennis betreft. Daarentegen wordt ze **minder gewaardeerd** om sturing en kwaliteitsbevordering. Wellens denkt dat op basis van dit soort studies het ook in Vlaanderen mogelijk geweest zou zijn om de «adviescommissie Monard» van de nodige empirische gegevens te voorzien.

Rob Devries, uitgever : «Het decreet maakt duidelijk dat er een scheiding komt

of zou moeten komen tussen controle en begeleiding. Ik denk dat dit inderdaad een wenselijke ontwikkeling is. Het betekent dat er op dit moment eigenlijk geen decre-

tales grondslag bestaat voor nog eens een subsidiëring van een netgebonden inspectie. Maar men gaat natuurlijk niet kunnen beletten dat de netten bepaalde controletaken ter hand zullen nemen. Men zal nochtans een duidelijke scheiding moeten maken tussen de taken van inspecteurs en van begeleiders. Een van de elementen van het verschil ligt op het vlak van de sanctie. Inspecteurs beschikken over de mogelijkheid tot

sanctioneren, begeleiders zouden sanctievrij tewerk moeten gaan.

Het mag uiteraard niet de bedoeling zijn dat de centrale controle van de Gemeenschap uitgroeit tot een groep van supercontroleurs. Daarnaast stelt zich het probleem : wat als de begeleiding compleet vrijblijvend zou zijn ?

NIET GEMOTIVEERD

«Ik heb persoonlijk ervaren dat veel leerkrachten het waarderen als een externe inspectie duidelijk maakt wat hun sterke zijden zijn, waar ze desnoods de nadruk op moeten leggen, en wat eventueel voor verbetering vatbaar is. Ik ben vaak verrast – hoe sterk wij ook aarzelen om kritisch op te treden – als leerkrachten beweren dat ze na ons bezoek voor de eerste keer een duidelijk beeld krijgen van wat ze zouden moeten doen.» Dit is een ervaring van Xavier Christiaens, hoofdinspecteur Provinciaal Onderwijs Limburg. Hij heeft tevens de indruk dat de vrijblijvendheid van de begeleiding zeer **gevaarlijk** is. Volgens hem zijn heel wat leerkrachten niet zo gemotiveerd of bekwaam. Het is dan evident dat er met een vrijblijvendheid weinig verbetering zal komen.

Welke behoeften aan begeleiding ziet agoog Dani Leroy? Uiteraard vakinhoudelijke en vakdidactische. Hij denkt ook aan de begeleiding van jonge leerkrachten gedurende twee à drie jaar. Er bestaat daarnaast behoefte aan begeleiding bij leerkrachten in overschakelingssituaties. Tenslotte zou het nuttig zijn dat jonge directies met mekaar en onder begeleiding allerlei intervisiegesprekken kunnen hebben. □

DE INSPECTEUR IN MIJN KLAS

Hugo (leraar klassieke talen) : Ik geef nu 25 jaar les. De inspecteurs hebben mij al die tijd met rust gelaten. We moeten wel elk jaar de toetsen en een jaarplanning opsturen. Maar sinds vijf jaar doe ik dat niet meer. Niet uit balorigheid maar omdat ik nooit een wederwoord heb gekregen. Vijf jaar geleden komt de inspecteur plots de les binnen, gaat daar zitten, geeft **geen commentaar** en vertrekt weer. Wat heb ik daar nu aan ? Ik verlang niets liever dan goede raad, stimulans of advies voor bijscholing. Maar elk jaar paperassen opsturen naar een inspecteur die zich zo opstelt, dat doe ik niet meer. De man is zelf fin-de-carrière. Maar een beetje positieve belangstelling moet er volgens mij toch afkunnen.

Yvo (taakleraar) : Ik ben nu negen jaar taakleraar en ik heb de inspecteur al **elk jaar** op bezoek gehad. Die man was trouwens mijn voorganger hier op school. Hij volgt onze methodes vrij nauwgezet. Maar ik vind dat positief. Hij komt on-aangekondigd maar hij ziet zijn taak vooral als pedagogisch begeleider. Voor mij is hij geen boeman, integendeel.

René (begeleider in het beroeps-onderwijs) : Ik heb alleen voor mijn benoeming een inspecteur gezien. Dat is nu 29 jaar geleden. En dat vind ik niet normaal, nee. Dat ene contact herinner ik me nog levendig : zéér vanuit de hoogte. Veel van mijn collega's houden er een panische angst aan over. Vooral als er een nieuwe afdeling wordt opgericht vrezende dat het inspectiespook plots verschijnt. De laatste jaren heb ik op een ander vlak meer inspecteurs leren kennen. Dan zie je duidelijk **twéé soorten** : de menselijke begeleiders en de controlerende betweters die zich kost wat kost willen manifesteren. En vermits

BEGELEIDING IN DE KNEL

pedagogie en didactiek geen exacte wetenschappen zijn kan iedereen er een eigen theorie op nahouden. Zolang er dialoog mogelijk is, is dat prima. Maar sommige inspecteurs denken toch echt wel het enig zaligmakend gedachten-goed te bezitten. Daar sta je machteloos tegenover.

Eric (licentiaat Germaanse talen). De enige keer dat ik een inspecteur gezien heb wist ik niet of ik moest lachen of **huilen**. We waren met de vijfdejaars een vrij diepgaande tekst aan het analyseren toen die man binnen kwam en na vijf minuten de les overnam. Hij vroeg de hoeveelste letter van het alfabet de «s» was. Dat werd gokken natuurlijk. Daarop leerde hij die 16-jarigen dat ze daarvoor niet bij de a maar bij de z moesten beginnen tellen. Daarna moest een leerling deze zin op het bord schrijven : «De ontvluchte soldaat raapte gezwind de afgeschudde appel op». Hij deed dat feilloos. Toen hij echter de regels moest uitleggen geraakte hij verstrikt in de uitzonderingen. Waarop de inspecteur de hele theorie van voltooide deelwoorden erdoor joeg. Toen hij buiten ging wisten we plots echt niet meer waarmee we in godsnaam bezig waren. Ik voelde mij ronduit belachelijk.

Mark (onderwijzer) : Het basis-onderwijs wordt volgens mij overgeïnspecteerd. Ik krijg de inspecteur bijna elk jaar op mijn dak. En nog schrik ik mij telkens een aap. Hij komt binnen zonder kloppen en behandelt me vanuit de hoogte. Eigenlijk vind ik dat ongepast. Wij zijn toch volwassen mensen onder elkaar. Ik sta met veel goede wil voor de klas, maar je moet de hele dag met zoveel vakken tegelijk bezig zijn dat er hoogte- en laagtepunten in je lessen zitten. Zo'n **blitz-overval** geeft dus helemaal geen correct beeld van je functioneren als leraar. Voor mij hoeft het op die manier niet.

Diane (regentes talen) : De inspecteur was echt voorkomend en geïnteresseerd. Hij vroeg uitleg over de differentiatievormen die ik in de les toepaste. Na de les had hij echter maar weinig tijd. Hij schreef nochtans een zeer **lovend** verslag en hij wilde mijn methode van nabij leren kennen. Hij beloofde zelfs mij uit te nodigen op een vormingsdag om mijn aanpak te komen toelichten. Dat is nu zes jaar geleden en ik heb van de man niets meer gehoord. □

Hoe kan de onderwijsbegeleiding en –inspectie naar de toekomst toe het best worden opgevat ? De Stichting-Lodewijk de Raet stelde hierover een discussietekst op. We pikken er negen knelpunten uit.

Danny Van De Velde, stafmedewerker onderwijsproject : «Sinds enkele jaren worden steeds meer mensen en middelen ingezet voor de begeleiding van leerkrachten, directies en schoolteams. Inspectie, P.M.S.-mensen en zeer recent ook navormers ondernemen verwoede pogingen om onderwijsmensen te steunen en te begeleiden met het oog op kwaliteitsverbetering en vernieuwing van het Vlaams onderwijs.

Nochtans stellen de uitbouw van een coherent begeleidingskader en een globaal plan voor onderwijsverbetering en –vernieuwing specifieke problemen.»

1. Er is op het ogenblik *een veelheid aan begeleidingsinitiatieven*. Verschillende instanties houden zich nogal los van mekaar met onderwijsbegeleiding bezig : de inspectie, interne en externe V.L.O.-begeleiders, onderwijsconsulenten S.O. en V.B.S.O.-begeleiders, navormers, medewerkers van pedagogische centra, begeleiders van specifieke projecten (migranten, deeltijds leren, e.a.). Deze huidige toestand heeft te maken met het feit dat vele systemen ad hoc tot stand gekomen zijn, bovenop bestaande systemen met territoriumtwisten tot gevolg.
2. Veel begeleidingsinitiatieven zijn *individu-gericht*. Is het niet hoog tijd dat de begeleiding zich ook richt op organisatie–

en teamontwikkeling ?

3. Van een aantal personen is *niet duidelijk* waar ze feitelijk mee bezig zijn.
4. De huidige begeleidingsinitiatieven, zoals inspectie, navorming en V.L.O.-begeleiding worden *zelden of nooit door-gelicht*.
5. Research in het buitenland en ook in eigen land heeft aangetoond dat er weinig effect uitgaat van begeleidings- en bijscholingsinitiatieven die van korte duur zijn, zich beperken tot een eerste introductie of zich uitsluitend richten op de individuele leerkracht. Er is dus een *ontoereikende beleidsvisie m.b.t. efficiënte begeleidingsstrategieën*.
6. In de *relatie school-begeleiding* dient men een evenwicht te vinden tussen een top-down en een bottom-up benadering.
7. Er is nood aan een duidelijk profiel voor de *selectie van de onderwijsbegeleiders*.
8. Een eigenlijke *basisopleiding voor onderwijsbegeleiders* bestaat in ons land niet. Uitwisseling van ervaringen volstaat niet.
9. Het *statuut van de onderwijsbegeleiders* zou voor de voorstanders van aparte organieke ambten een kans zijn om de zogenaamde «vlakke loopbaan» te doorbreken. □

GEEN BOEMAN

Het artikel «Inspecteren en/of begeleiden» in de Onderwijskrant nr. 58 en de studiedag van de Stichting-Lodewijk de Raet deden onder meer leden van de inspectie technische vakken uit de slof schieten.

Daniël Ostyn, inspecteur S.O. en H.O., vond volgende uitspraken noch min noch meer **beledigend**.

– «Veel leerkrachten en directies beschouwen de inspectie vooral als controlerend en niet als helpend begeleidend. Een gebrek aan openheid is hiervan het gevolg : de inspectie krijgt zelden de realiteit te zien waardoor sommige inspectieleden zich meer en meer argwanend opstellen.»

– «... Maar het argument «tijdsgebrek» is soms een alibi : bepaalde inspecteurs hebben een duidelijke voorkeur voor de controlerende functie laten gelden omdat ze zich op het vlak van begeleiding niet zo deskundig of ervaren voelen.»

– «We menen dus dat controle en begeleiding moeilijk te verenigen zijn in één en dezelfde persoon, vooral omwille van het noodzakelijke vertrouwensklimaat dat voor begeleiding nodig is.»

Volgens Ostyn was de hele programmatie van de studiedag **tegen** de inspectie gericht. De inspectie werd er gemengd in een amalgaam van een «omvangrijk begeleidingskader dat bestaat uit inspectieleden, medewerkers van pedagogische centra, externe en interne begeleiders, P.M.S.-mensen en zeer recent ook navormers.»

– Ostyn : «De leden van de organieke wettelijke inspectie staan op het behoud van hun autonomie in de uitoefening van

hun opdracht, in hoofdzaak bestaande uit enerzijds de algemene zorg voor het onderwijs, met een adviserende taak naar de beleidsoverheid en hierbij aansluitend de terzake wettelijk voorgeschreven controleopdrachten, en anderzijds een didactische en vakkundige begeleidende opdracht naar de leerkrachten toe. Zie K.B. 24.12.1976.

Dit tweede aspect gebeurt via eenvoudige rechtstreekse contacten in de vorm

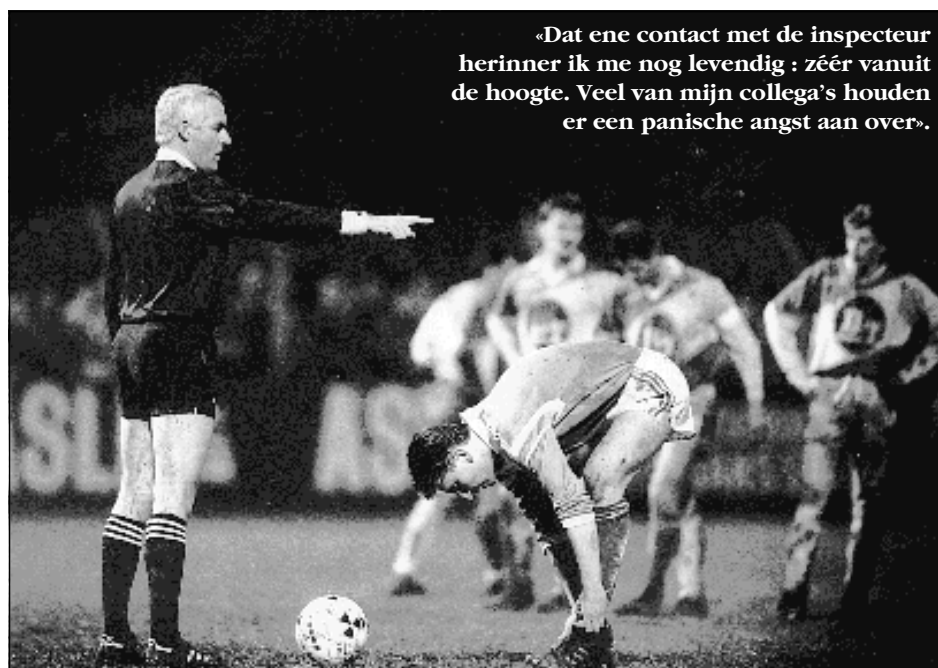

van inspectiebezoeken, studiedagen, leerplancommissies, publikaties, examencommissies, enz.»

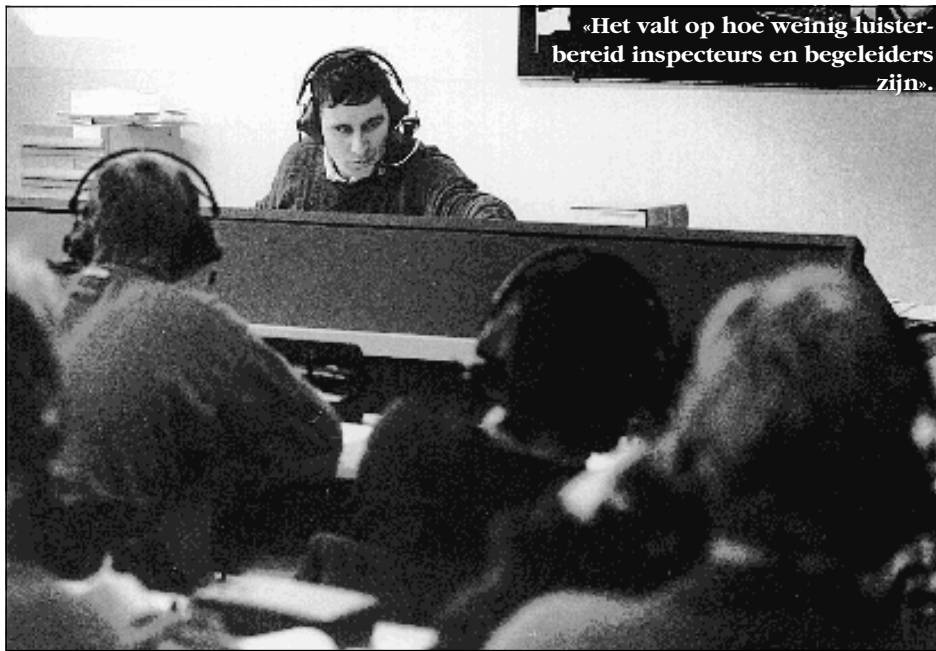
Inspecteur Ostyn drukt zijn vrees uit voor verwarde bureaucratische toestanden: «Het op de studiedag voorgestelde logge omvangrijke begeleidingskader dreigt een instituut op zichzelf te worden, ondoorzichtig en minder toegankelijk voor de leerkracht dan de tegenwoordige inspectie. Het huidige inspectiecorps vervult zijn taak vrij behoorlijk, hoewel ik ermee akkoord ga dat hier en daar wat aan de mentaliteit dient te worden veranderd. Een proeftijd voor beginnend inspecteurs zou nuttig zijn. We hoeven tenslotte niet over te komen als boemannen.

De inspectie is ook administratief overbelast. We missen een logistieke omkering. Velen maken hun verslagen nog op een ouderwetse schrijfmachine. Naast onze eigenlijke functie zijn we bode, typiste, documentalist...

Daarom zou een studiedag over de optimalisering van de bestaande inspectiecorpsen aangewezen zijn. □

«Dat ene contact met de inspecteur herinner ik me nog levendig : zéér vanuit de hoogte. Veel van mijn collega's houden er een panische angst aan over».

«Het valt op hoe weinig luisterbereid inspecteurs en begeleiders zijn».

WIE WORDT BEGELEIDER ?

Waarom heeft een leraar nu eigenlijk behoefte om zijn doelstellingen optimaal te kunnen verwezenlijken ? Om te beginnen moet zijn opleiding borg staan voor een degelijke vak-kennis. Daarenboven zijn sociale vaardigheden onmisbaar om de kennis op de leerlingen over te brengen. De leraar dient

overigens ook als lid van een schoolleefgemeenschap te kunnen functioneren. Een heel belangrijk luik is het concretiseren van de vakkennis in leerdoelen. Hierbij zouden vooral jonge leerkrachten nood hebben aan begeleiding.

Wie zal hiervoor instaan ? De inspectie, de directie, de vakgebonden begeleidingsdiensten of een «senior teacher» ? Een ervaren leraar zou wellicht kunnen instaan voor de interne begeleiding van beginnende leerkrachten. Hij zou een begeleidende sfeer kunnen creëren in de vorm van een «peterschap».

Begeleiders zullen alvast moeten voldoen aan welomschreven kwaliteiten. In het verleden werd te weinig aandacht besteed aan het profiel van de kandidaten. Totaal nieuwe selectiecriteria en -procedures dringen zich op.

Vakdeskundigheid en kennis van wetgeving zullen hierbij een secundaire plaats innemen.

Kandidaat-begeleiders moeten gese-

Men heeft het te weinig over het toekomstige profiel van de begeleider. Welke ideeën en tendensen leven er bij het huidige inspectie- en begeleidingscorps ? Klasse legde zijn oor te luisteren. Op zoek naar de status van de nieuwe begeleider.

lecteerd worden op basis van hun communicatievaardigheden. Het beheersen van onder meer gespreks- en vergadertechnieken is onontbeerlijk. Bovendien valt het op hoe weinig luisterbereid tal van inspecteurs en begeleiders zijn. Kan een functionele opleiding hier in de toekomst verandering in brengen ?

Van zowel inspecteurs als begeleiders wordt verwacht dat ze in teamverband optreden met onderling verschillende taakinvullingen. Bereidheid tot teamwork is o.a. een vaardigheid die momenteel als selectie-criterium in de bedrijven naar voor wordt geschoven.

Voorts is van belang dat er zicht is op schoolorganisatieprocessen. Het traditionele model van de segmentale school evolueert immers naar het collegiale schoolmodel.

Tenslotte zijn statusverschillen en ongelijkwaardige honorering te mijden. «Controleurs» en begeleiders zouden vanuit een gelijkwaardige positie hun taak moeten kunnen vervullen. □

VISIES

In de wandelgangen noteerden we deze uitspraken. Welke richting wandelt u uit ?

– Gaat de «begeleiding» zich niet te veel richten naar datgene wat de «inspectie» belangrijk vindt ?

– Tijdens de schoolbegeleiding overleg plegen met mekaar is schitterend. Maar gaat dat weer allemaal buiten de uren gebeuren?

– Een begeleider moet zich beroepen op deskundigheid en op argumenten. Niet op macht.

– Om de interne begeleiding op gang te brengen bestaat de mogelijkheid de leerkrachten meer uren op school te houden. Zo verblijven leerkrachten in Nederland zo'n 40 uur per week op school.

– De Gemeenschapsinspectie kan als katalysator optreden als blijkt dat er bij de verschillende netten in groeiende mate gedacht wordt aan netoverschrijdende ontwikkelingen. De concrete begeleiding daarentegen moet binnen de netten zelf gebeuren.

– Als men begeleiding loskoppelt, dan wordt de inspecteur louter een verificateur.

– Een cruciale vraag voor het beroeps-onderwijs : vakgerichte, vakoverschrijdende inspecteurs, pedagogische begeleiders of inspecteur-begeleiders ?

– De inspecteur wordt door het beleid gebruikt als een manusje van alles. Hij is een vakspecialist, een algemeen pedagoog, een administratieve kracht, een adviseur, een navormer.

– De belangstelling van de Gemeenschapsinspectie moet zich niet zozeer toespitsen op de individuele leraar, maar veeleer op de school als geheel.

– In eerste instantie heeft begeleiding te maken met het omgaan met volwassenen. Het gaat dus om een agogische activiteit, waarbij controle gekoppeld wordt aan remediëring. Daartoe dienen de geëigende analyse-instrumenten op deskundige manier te worden opgesteld, zodat de feedback terugstroomt naar de ontwikkelaars van de instrumenten en naar degenen die aan de analyses onderworpen worden.

– Inspectie, begeleiding en navorming kunnen van mekaar onderscheiden worden, maar het is moeilijk ze van mekaar te scheiden. □

HOEVEEL INSPECTEURS ZIJN ER ?

Hoeveel inspectieleden zijn er momenteel in dienst? Het antwoord hierop is geen ordinaire optelsom. Sommige functies staan namelijk open. Enkele inspecteurs zijn waarnemend, hebben tijdelijk een andere opdracht of nemen een dubbele taak waar. Mocht dus blijken dat we een inspecteur in de vele omzendbrieven lieten verdwalen, geef ons dan niet meteen een negatief rapport.

De huidige Gemeenschapsinspectie («rijks»inspectie)

- inspectie-generaal _____ 3
- kleuteronderwijs _____ 4
- lager onderwijs _____ 9
- algemene en bijzondere vakken _____ 42
- plastische opvoeding, technische vakken en beroepspraktijk _____ 19
- schriftelijk onderwijs _____ 2
- godsdienst (katholieke, protestantse, Israëlitische) _____ 7
- niet-confessionele zedenleer _____ 3
- buitengewoon onderwijs _____ 7
- paramedisch onderwijs _____ 2
- P.M.S. _____ 6
- taalinspectie _____ 3
- opvoeders-beheerders _____ 1

Totaal _____ 108

De kantonnale inspectie (gesubsidieerd onderwijs)

- algemeen kantonnale _____ 110
- niet-confessionele zedenleer _____ 6
- protestantse godsdienst _____ 1
- diocesane inspectie _____ 18
- buitengewoon kleuteronderwijs en lager onderwijs _____ 3

Totaal _____ 138

In het **katholiek onderwijs** houden zich tal van personen, al of niet voltijds, met inspectie én begeleiding bezig. Bij benadering zijn dit een 400-tal leden in het lager- en kleuteronderwijs en in het secundair onderwijs.

Sommige **provincies** en grotere **steden** organiseerden bovendien ook nog een eigen inspectiedienst. Tenslotte dienen we 64 **verificateurs** bij de inspectie-inventaris toe te voegen.

Al bij al zou een voorzichtige raming ons tot een algemeen totaal van ± 1.000 inspectie- en/of begeleidingsleden brengen. □

MACHO

Het aandeel van de **vrouwelijke inspectieleden** is opvallend mager. De huidige rijksinspectie haalt amper 17,5 % vrouwen. De algemeen kantonnale haalt zelfs geen 8 %. Alleen het kleuteronderwijs blijkt het exclusieve terrein van de inspectrices te zijn.

Er is dus een discrepantie tussen het aantal vrouwen in bevorderingsambten en de **vervrouwelijking van het leraarsambt**. Het percentage vrouwen binnen het onderwijzend personeel (gemeenschaps, provinciaal, gemeentelijk en vrij) maakt dit duidelijk: **kleuteronderwijs 99,2 %, lager onderwijs 64,2 %, secundair onderwijs 49,5 % en HOBU 37,1 %**. Vrouwen mogen dus wel les geven maar de mannen inspecteren!

De adviescommissie «Monard», die een globaal concept inzake onderwijsinspectie en begeleiding ontwikkelde is 14 «man» sterk. Alvast geen aanmoediging voor het initiatief van de Onderwijscommissie die een gelijkwaardige rol van mannen en vrouwen in de samenleving wil waarborgen.

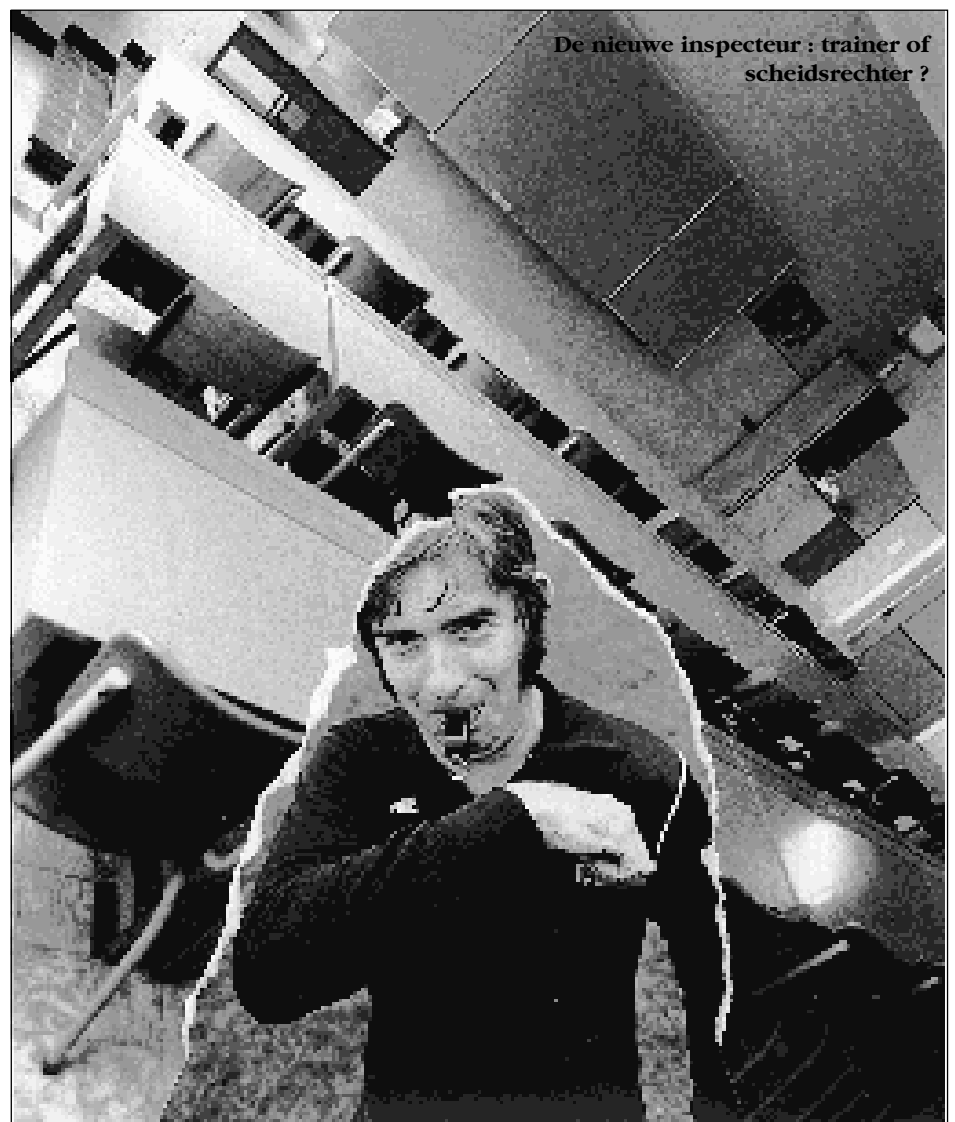
IN HET VIZIER

De bronnen voor dit VIZIER moet u zoeken bij:

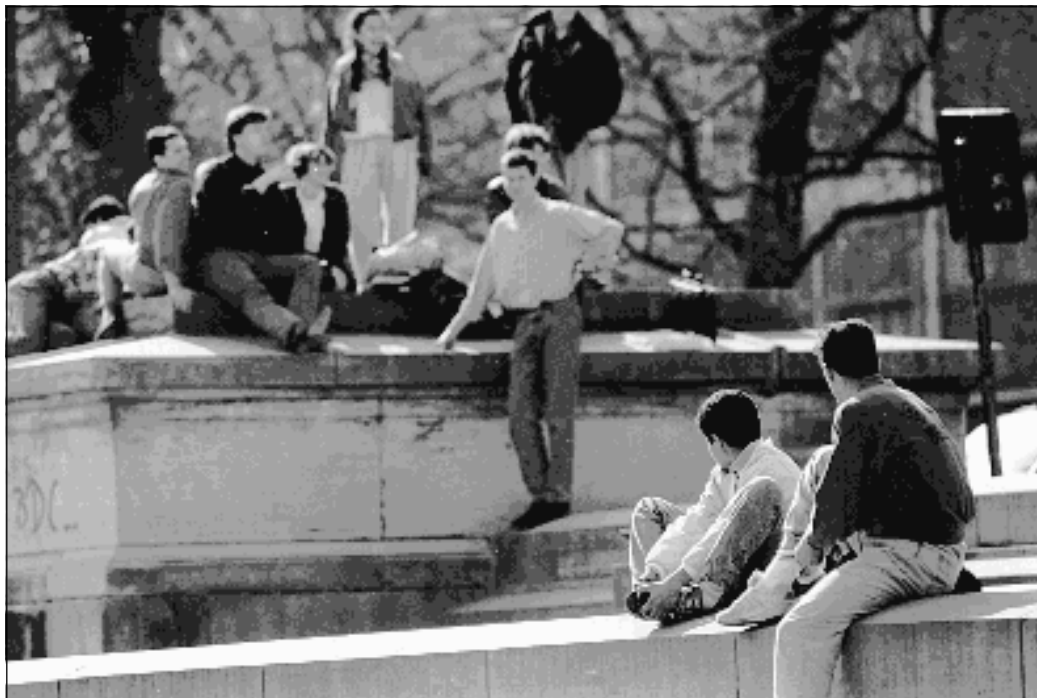
- «Het Rapport over de Gemeenschapsinspectie en Netgebonden Begeleiding» (Commissie Monard, januari '90).
- «Begeleiding en inspectie in ons onderwijs» (Verslag van de studiedag, 18 januari '90) – Stichting-Lodewijk de Raet.
- «Modellen van Controle en Begeleiding», jan. '90 – Roger Standaert.

En uiteraard contacteerden we zelf nog heel wat betrokkenen.

Het is echter duidelijk dat het laatste woord nog niet is gevallen. Het onderwijsoverleg is nog aan de gang. En ook u kunt nog reageren. Doen! □

De nieuwe inspecteur : trainer of scheidsrechter ?

LEREN SAMENLEVEN

In ons land wonen bijna 900.000 vreemdelingen. De school wordt dan ook een afspiegeling van de multi-culturele Vlaamse samenleving. Daar moeten leerlingen en leerkrachten mee leren leven. Meer nog : ze kunnen er samen de waarde van ontdekken.

De «Dag voor de mondiale vorming» kan voor velen een eerste stap betekenen. Maar zeker niet de laatste.

In het geschiedenisonderwijs vernemen leerlingen vaak veel over de grote volksverhuizingen, maar hoe in de recente geschiedenis de migratie van een miljoen vreemdelingen in ons land verliep komt veel minder aan bod. Op een persconferentie onderstreepte *Stefaan Van den Abbeele*, voorzitter van de Werkgroep Mondiale Vorming, dat de school moet meewerken aan een positieve beeldvorming t.a.v. vreemdelingen. Op die manier worden angsten en vooroordelen weggenomen.

Direct contact werkt vaak stimulerend. Al moet alles goed worden voorbereid. Een willekeurig gesprek tussen Vlaamse A.S.O.-leerlingen en T.S.O.-migranten zal bijvoorbeeld weinig effect hebben. In een bijzonder nuttige **brochure** heeft de werkgroep nu concrete initiatieven, didactische principes en alle nodige adressen verzameld.

Voor elke leraar zit daarin een schat aan informatie.

Minister Coens beklemtoonde de belangrijke rol van de leraar : «We moeten hem niet betuttelen, maar we mogen hem zeker niet aan zijn lot overlaten. Uiteindelijk moet de leraar de mondiale vorming realiseren. Daartoe moeten we hem stimuleren en hem goed materiaal ter beschikking stellen.»

Dat vindt u ten overvloede in de brochure «Opvoeden tot multi-cultureel samenleven» waaruit we hier vier concrete initiatieven pikken.

Voor iedereen gelden alvast deze **vuistregels** : nooit veralgemenen, liever aandacht besteden aan het gewone dan aan het uitzonderlijke en niet moraliseren. Het leerproces mag zich niet beperken tot het geven van informatie. Er moet ook plaats zijn voor probleemoplossend denken, meningvorming, handelen en evalueren.

KLEUTERS OP ZEE

Een derde kleuterklas maakt gedurende een week een symbolische tocht met een «vriendenboot» en ontmoet onderweg kinderen van andere nationaliteiten.

's Maandags zoeken ze België op de wereldbol. Ze maken een zelfportret en vertrekken al zingend, vertellend en turnend op reis. 's Anderendaags komt de moeder van een Marokkaans meisje uit de klas vertellen over de klederdracht in haar land. Ze brengt een stapel kleren mee die de kinderen mogen aantrekken. 's Woensdags wordt er geknutseld (een bananenboot) en gepuzzeld (foto's van mensen uit de hele wereld).

Op donderdag leert een Vietnamees jongetje de kleuters een liedje in zijn taal. Zijn grote broer vertelt hoe zij hier als **bootvluchteling** terecht kwamen. Samen maken ze rijst klaar en leren met stokjes eten. De week wordt afgesloten in de jungle met een groepsspel en een spannend verhaal.

BASISSCHOOL NAAR MAROKKO

Een jongensschool in Temse werkt een themaweek uit rond Marokko. Elk leerjaar pakt dat op een eigen manier aan. Een greep uit de activiteiten : migrantenkinderen leren de anderen hun alfabet, brieven schrijven naar verre landen, werken met een weefgetouw, muntthee zetten, een bezoek aan de enthousiaste Marokkaanse winkelier op de hoek, muurkranten maken, een moskee bezoeken, een tentoonstelling opbouwen en videofilms uit de Wereld-

mediatheek bekijken. De week eindigt met het stukslaan van de «pinjata», een papieren vogel die het kwade symboliseert. Al het goede zit opgesloten in de vogel. Wie hem geblinddoekt kan stukslaan zorgt voor een stortvloed aan snoepjes. Alle ouders komen op bezoek en worden door de Marokkaanse jongeren uitgenodigd in een eigen theehuisje en vergast op een muzikaal optreden.

SECUNDAIR ONDERWIJS DE STAD IN

De vijfdejaars van een humaniora in Sint-Niklaas trekken de stad in op onderzoek. De studenten uit de economische richting zoeken **bedrijven** op en contacteren de personeelschef. Ze brengen het aantal werknemers, hun functie en nationaliteit in kaart. De leerlingen moderne talen interviewen migrantengezinnen over hun ervaringen in ons land. Andere leerlingen bezoeken de bevolkingsdienst. Ze verwerken het cijfermateriaal en duiden op het stadsplan aan waar de meeste migranten wonen. Uit elke activiteit worden conclusies getrokken.

DE NORMAALSCHOOL OP STAGE

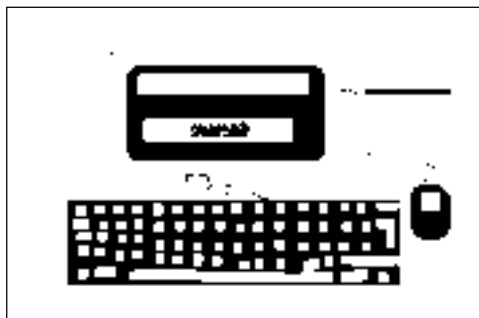
In een normaalschool kiezen 25 % van de studenten voor een 14-daagse stage in een **migrantenschool**. Ze worden daarvoor extra begeleid. Tijdens de voorbereiding verdiepen ze zich in de geschiedenis en de actuele situatie. Daarvoor zijn er sprekers, boeken en films. Ze verkennen mogelijke werkvormen om de verschillen op te vangen. Maar ze leren vooral veel door direct contact met migranten die ze thuis, in een café, theehuis of moskee opzoeken. In de school zelf leren ze tenslotte uit de ervaringen van collega's. Het is een moeilijke opdracht. Na haar stage zegt *Christa*: «Ik vond het zeer zinvol. Eigenlijk heb ik vier dingen geleerd: leerlinggericht werken, tucht, organisatie en klashouden. Je moet je leerlingen binnen hun leefwereld en hun cultuur aanvaarden. Het is trouwens een heel boeiende cultuur. De stage heeft voor mij heel motiverend gewerkt.» □

«Opvoeden tot multi-cultureel samenleven» (126 blz.) werd gratis in alle scholen verspreid.

Mocht u het toch niet vinden:
Werkgroep Mundiale Vorming,
Vlasfabriekstraat 11, 1060 Brussel
Tel. 02-539 26 20.

COMPUTERS IN DE KLEUTERKLAS

Naast de poppenkast, de leeshoek en de knutseltafel duikt nu ook de computer op in de kleuterklas. Voor sommigen onder u gaat dat waarschijnlijk te ver. Maar velen zien er een uitstekend hulpmiddel in. Voor de kleuters van Jenny Vandenbussche in Kuurne is een floppy disk in ieder geval niet vreemder dan een zandbak.

Twee jaar geleden bracht Jenny voor het eerst haar computer mee naar de derde kleuterklas. Een jaar later mocht ze er een aankopen voor de school.

– Een bele verandering?

– *Jenny Vandenbussche*: Nee, hoor. Die computer vervangt mij niet. Hij is alleen een bijzonder handig verlengstuk van mijzelf. De kleuterklassen werken trouwens al lang met keuzegroepjes. De computer is er daar nu één meer van. Hij staat gewoon in de hoek van de klas.

Werken met de computer is één van de deelactiviteiten van de klaspraktijk gebaseerd op zelfstandigheid en ervaring. De mogelijkheden zijn echter enorm en bij een juist gebruik wordt hij echt een meerwaarde voor het onderwijs. Ook voor kleuters.

– Moeten die zich echt al aan een scherm vergapen?

– *Jenny Vandenbussche*: Het is een levendig groepsgebeuren. Meestal zitten er twee kleuters samen aan het scherm te werken. Soms kijken andere kleuters toe. Er ontstaat altijd een spontaan gesprek over het onderwerp en de te volgen manier om een probleem op te lossen. Het is van zeer groot belang dat alles spontaan wordt verwoord. En het is echt plezierig om hun commentaar te horen. Ze verwoorden allerlei begrippen en doen op een plezierige manier kennis en ervaring op.

– *Beginnen ze meteen de eerste schooldag vraagstukken op te lossen?*

– *Jenny Vandenbussche*: Natuurlijk niet. In september is het zeer belangrijk dat de kleuters het lichaamsschema kennen en dat ze leren omgaan met vormen.

Je kan immers stellen dat het aanvankelijk denken bij een kind geactiveerd wordt via zijn bewegingen. Het gaat van handelen over naar denken. Op die leeftijd is elk denkproces gebaseerd op een vroegere lichamelijke ervaring. Na het benoemen, het zelf beleven van de verschillende delen van het lichaam, mogen de kleuters figuren samenstellen met de logiblokken en er de omtrek van tekenen. Dan beelden ze met hun lichaam bv. een wiel uit. Ze rollen als een wiel, tekenen in de lucht en beelden de vorm uit met handen en armen.

Het is pas na die stadia dat ik een computerprogramma met geometrische figuren aanbied. De kleuter zoekt dezelfde vorm met dezelfde kleur in een vormenbibliotheek. Op het antwoord krijgt hij bijsturing. De resultaten kan ik immers gemakkelijk analyseren.

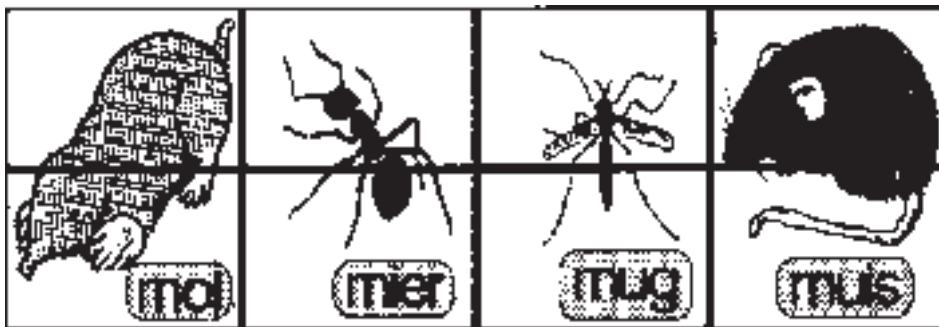
DE MUIS

– *Kunnen die kleuters zomaar een computer bedienen?*

– *Jenny Vandenbussche*: Ze leren het snel. Bovendien leren ze omgaan met de muis en

de pijl op het scherm. Het is een oefening voor oog-hand-coördinatie, voor de fijne motoriek en de pols-arm-beweging. In een later stadium bied ik hen het tekenprogramma «Design» aan. Pedagoog *Mark Bessemans* heeft dit programma ontworpen. Het is voor kleuters in die mate gebruiksvriendelijk dat de meeste functies met ico-

beeldboek samenstellen en een verhaal maken. Op een aantal zelf te kiezen achtergronden plaatst de kleuter met de muis zelfgekozen figuren. Zo wordt een verhaal samengesteld. De kleuter verwoordt en ik tik de tekst in. Dit verhaal kan worden weggeschreven op diskette of onmiddellijk geprint worden.

nen gekozen worden door middel van de muisknop. Na het vrij tekenen en het gebruik van opvulpatronen wordt geëxperimenteerd met vormen. Het is voor hen dan ook een grote uitdaging om figuren te maken enkel door het gebruik van vormen, die zij zelf kunnen kiezen en plaatsen.

Het spelen met letters, die zij gemakkelijk op het scherm kunnen plaatsen, biedt extra mogelijkheden. Hier geraken geen lettertoetsen geklemd zoals bij een schrijfmachine.

– *Hebt u zelf nog een inbreng in dat proces?*

– *Jenny Vandenbussche*: Aan het tekenprogramma is bijvoorbeeld een beeldbibliotheek en een puzzelprogramma verbonden.

Daarin kan je zelf plaatsen wat je als leerkracht wil aanbrengen. Je bent niet meer afhankelijk van de voorgeprogrammeerde software.

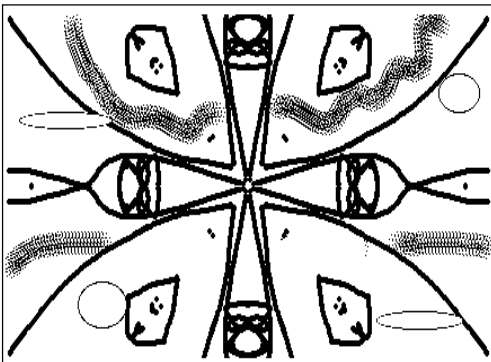
Door middel van de beeldbibliotheek leer je de kleuters details zien en verwoorden. Dit stimuleert hun taalvaardigheid. Je leert ze relaties leggen tussen verschillende beelden en afbeeldingen op het scherm. Bovendien kan je begrippen inoefenen en het geheugen trainen.

Met het puzzelen kan je heel gemakkelijk rijmwoorden aanbrengen en met beelden een leesmethode maken om voorbereidend te leren lezen.

CREATIEF

– *Zijn er voldoende interessante programma's voor de kleuterklas?*

– *Jenny Vandenbussche*: Dat valt nogal mee. Zo is er een programma van Mopro «Er was eens». Het kind kan daarmee zelf een

Het verhaal is dan de basis voor een dramatisatie, het uitbeelden en verwoorden door de kinderen van de klas. Het leert de kleuters respect te hebben voor het werk en het verhaal van een ander kind.

– *Wat zijn volgens u de voordelen van de computer in de kleuterklas?*

– *Jenny Vandenbussche*: De kleuters geraken vertrouwd met de computer en krijgen inzicht in de werking ervan.

Ze leren nauwkeurig, logisch en geconcentreerd werken. Ze moeten geduld opbrengen, elkaar helpen en open staan voor het werk en het denken van anderen.

Daarbij leren ze op een creatieve manier spelen met vormen, lijnen, letters, cijfers en verzamelingen.

Door het omgaan met de muis leren ze hun handelen, denken en kijken coördineren. Op die manier oefenen ze zeer fijne motoriek.

Bovendien krijgen ze de kans om op een andere manier faalangst te overwinnen. En de leraar krijgt meer mogelijkheden om de kleuters beter te observeren, hun vorderingen te volgen en tekorten te remediëren.

– *De computer is dus niet alleen voor de besten gereserveerd?*

– *Jenny Vandenbussche*: Ik geloof echt dat je met de computer alle kleuters bereikt, zowel minder begaafden als meerbegaafden. Iedereen wordt op zijn niveau extra begeleid en geremedieerd. En ze doen het allemaal graag. Maar we doen natuurlijk nog véél meer op een dag dan met de computer bezig zijn. □

ONZE KLAS ADOPTEERT EEN KIND

Honderden Vlaamse leerlingen hebben al een kind uit Zuid-Amerika, Afrika of Azië geadopteerd. Mét hun klas. Ze betalen daarvoor 1 fr. per dag aan Foster Parents. Die organisatie kan daarmee kinderen over heel de wereld laten studeren en weer hoop op de toekomst geven. Op het prikbord in de klas hangen foto's en brieven die de klas plots een ruimere horizon geven.

Het Sint-Jan-Berchmanscollege in Antwerpen heeft waarschijnlijk het grootste aantal adoptie-kinderen. Het eerste en het tweede jaar secundair onderwijs onderhouden er nu al enkele jaren een levendig contact met **veertien kinderen** uit de hele wereld. Dat is één kind per klas. Daarvoor brengen ze elke maand ongeveer 1 fr. per dag mee. Een klein bedrag waarmee in de Derde Wereld veel kan worden gedaan. De vader van Juan Carlos in Ecuador verdient bijvoorbeeld maar 70 fr. per dag. Met het geld van een Vlaamse klas kan Foster Parents niet alleen Juan laten studeren maar ook meewerken aan de verbetering van de concrete levensomstandigheden van de hele gemeenschap waarin Juan woont. Met scholen, gezondheidszorg en betere huizen bijvoorbeeld.

SOLIDARITEIT

Ludo Heughebaert (Sint-Jan-Berchmanscollege): «Als je achter de werking van Foster Parents staat vraagt de concrete organisatie van zo'n actie op school eigenlijk niet zoveel werk. Acht jaar geleden begon ik ermee in de vorige school waar ik les gaf. Daar zijn we gestart met vier adoptie-kinderen en nu zijn er al negen. Vier jaar geleden werd ik naar dit college gereffecteerd en ook hier sloeg de actie meteen aan. We startten met 6 kinderen en nu hebben we er 14: 7 jongens en 7 meisjes, net zoveel als er klassen zijn in het eerste en tweede jaar. Wij houden één kind dan ook verbonden aan één klas. Nieuwe leerlingen in die klas zien dan in het begin van het

schooljaar al meteen de foto's, rapporten, tekeningen en **brieven** die dat kind tijdens de voorbije jaren heeft opgestuurd. De correspondentie is immers lang onderweg. Soms drie maanden. Wij sturen dan een klasfoto op en schrijven minstens elk trimester samen een brief. Maar veel leerlingen houden er een individuele correspondentie op na.

Uiteraard vergeten we de verjaardagen en de bijzondere feestdagen in al die landen niet. Op die manier komt de derde wereld heel concreet en positief de klas binnen. De kinderen stellen zich vragen over de aardrijkskunde, geschiedenis, economie en cultuur van het land waar hun kind woont. En ze merken dat ze samen kunnen meebouwen aan een betere wereld. We verkopen daar geen grote idealen rond, maar je voelt dat ze nauwer bij de ontwikkelingsproblemen betrokken zijn. Dat gevoel van inzet en solidariteit is heel belangrijk. Ontwikkelingshulp krijgt **een gezicht**: het gezicht van een kind. En we benaderen dat positief. Niet vanuit medelijden maar vanuit een gevoel van positieve verantwoordelijkheid.»

POSTBODE

De brieven worden soms geschreven en

besproken in de Engelse of Franse les. Sommige ouders helpen ze zelfs in het Spaans vertalen. De titularis regelt de maandelijkse geldinzameling. Ieder kind geeft in het begin van het jaar op of hij wil meedoen en hoeveel hij maandelijks zal bijdragen. Sommigen geven 20 fr., anderen sparen met het hele gezin tot 300 fr. Gemiddeld storten

ze 50 fr. Op die manier is er ook een reserve voor de vakantie maanden.

Ludo Heugbebaert: «Ik zou echt graag alle leraars willen aanmoedigen om er ook mee te beginnen. **Niet te grootschalig.** Je zult merken dat het snel groeit. Collega's werken spontaan mee. En ouders tonen veel positieve interesse. Als je bij het begin van het jaar goede praktische afspraken maakt, kan er niet veel fout lopen.

Zolang er maar iemand is die de zaak wat coördineert en blijvend animeert. Op dit ogenblik speel ik

vooral postbode tussen al die klassen en de rest van de wereld.» □

PLEEGKIND

«Ook onze klas adopteerde een PLAN-pleegkindje. Ze heet Reina Parina en woont in Sucre, Bolivia. Om de nodige fondsen voor onze financiële adoptie in te zamelen, speelden we met de hele klas het toneelstuk «Kinderen helpen kinderen» van Karel Verleyen. Iedereen deed mee, ook de andere klassen en de ouders. De kleuters en de leerlingen van de andere klassen verkochten zelfgemaakte knutselwerkjes tijdens de pauze. Meer dan 900 toeschouwers woonden de voorstellingen bij. In de klas leren we over ons pleegkindje en over Bolivia. Wat we op de scène gespeeld hadden, was werkelijkheid geworden.»

Bart Decaluwe en de leerlingen van de 5de klas van de Gemeentelijke Basisschool van Sint-Martens-Latem.

«Voor 1 fr. per dag helpt onze klas dit kind in Ecuador lezen en schrijven».

SCHOOL ZOEKT SCHOOL OM...

De Voorwegbasisschool in Heemstede viert haar 360ste verjaardag. Het gebouw bestaat inmiddels uit 10 groepslokalen en twee sportzalen en heeft een prachtig buitenterrein. De school geeft werk aan 300 leerlingen en 15 leerkrachten.

Nederland zoekt Vlaanderen.

Een feestcomité, bestaande uit een delegatie van ouders en leerkrachten, heeft de idee gelanceerd om over de grenzen te kijken en contact te zoeken met een Vlaamse basisschool. Via dat contact kunnen de Nederlandse jongeren kennis maken met Vlaamse jongeren en omgekeerd, kan een correspondentie ontstaan tussen leerlingen en ouders, kan een collegiaal contact worden uitgebouwd. Kortom, er kan een «samenwerkingsverband» groeien tussen beide basisscholen.

Welk schoolteam in België wil hieraan meewerken? In Heemstede wacht men op uw reactie! □

Contactadres :
drs. E. Van de Zwaag
Voorwegbasisschool
Voorweg 24
2103 ST Heemstede

Tel. 00-31-23-28 63 80.

Zowel jongens als meisjes hebben recht op een maximale ontplooiing van hun talent en vaardigheden. Dit is pas sociale rechtvaardigheid.

ONDERWIJS

HET SEKSISME ONTMAND

«On ne naît pas femme, on le devient». (Simone de Beauvoir). Zijn de rollen- en waardenpatronen niet aangeboren maar aangeleerd? Destijds bevestigde de school het traditionele maatschappelijke patroon, waarin mannen en vrouwen in een specifieke rol werden geduwd. Tegenwoordig is roldoorbrekend opvoeden vrijwel algemeen aanvaard. Hoewel...

«Vader leest de krant terwijl moeder de vaat doet» is een bijna archetypisch voorbeeld van het traditionele rollenpatroon. Hoe kan dit doorbroken worden? Het onderwijs is hiervoor een belangrijk medium. De Onderwijscommissie voor het waarborgen van een gelijkwaardige rol van mannen en vrouwen in de samenleving heeft tot doel binnen het onderwijsbeleid een structuur te creëren waarin de problematiek bespreekbaar wordt gemaakt. Via het verstreken van adviezen heeft de commissie rechtstreeks invloed op het onderwijsbeleid. Maar de gelijkschakeling van de onderwijskansen van jongens en meisjes voor alle studierichtingen en op elk onderwijsniveau is een stapsgewijs proces.

Hiervan getuigt commissievoorzitter Geertrui Struye.

EVENWICHTIGE VERTEGENWOORDIGING

– Het gaat om de emancipatie van de vrouwen. Zijn jullie feministen?

– Struye: Dit is scherp gesteld. In de commissie werken mannen en vrouwen samen. Maar onze bekommernis gaat op dit moment eerder uit naar de meisjes, omdat zij vooral nog in een bepaalde rol worden geduwd. Op beleidsniveau kan men het gelijke-kansenprincipe niet meer wegdenken. Voor de ruime toepassing ervan kan de commissie echter nog veel werk verrichten.

– Welk werk?

– Struye: Een belangrijk aspect van de emancipatiebeweging is de evenwichtige vertegenwoordiging van zowel mannen als vrouwen op alle niveaus. Hierover hebben we een advies geformuleerd. De minister concretiseerde dit in een richtlijn: maximum 2/3 mag van hetzelfde geslacht zijn. Het komt er dus op aan dat er een vrouwelijke aanwezigheid is. Nochtans is het nodig telkens opnieuw mechanismen uit te denken opdat de richtlijn zou worden toegepast. Het gaat niet automatisch. De reflex is er niet.

Iedereen is het er weliswaar mee eens dat er gelijke kansen moeten komen en dat er een evenwichtige vertegenwoordiging nodig is, maar in de praktijk is deze vanzelfsprekendheid veel minder operationeel. We moeten telkens een duwtje geven.

– Tot voor kort kon men het onderwijs moeilijk beschouwen als de gelijke-kansenverdelers voor jongens en meisjes. De traditionele rollenpatronen zaten haast in het studietoelichting ingebakken. Kon de commissie de rollen doorbreken?

– Struye: Ik verwijs naar de sensibiliseringscampagne van vorig jaar: «Gelijke kansen in het onderwijs». Over dit roldoorbrekend werken kregen we vanuit de scholen een grote respons. Hoewel we weinig direct zicht hebben op wat er in de scholen gebeurt, kunnen we de belangstelling meten aan de vragen naar meer informatie. Zo kende de pedagogische documentatiemap «Aandacht voor een gelijkwaardige stimulering van meisjes en jongens in het onderwijs» een bijzonder succes.

De commissie bestrijkt het domein onderwijs. Maar het is belangrijk dat daarnaast ook andere kanalen worden geactiveerd. We moeten er permanent de aandacht op vestigen. Op beleidsniveau centraliseert het Staatssecretariaat voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie al deze initiatieven.

GEEN APARTEID

– Het principe van het roldoorbrekend

opvoeden is vrijwel algemeen aanvaard. Toch zorgen structurele problemen nog voor knelpunten. Hoe vermijdt men bovendien seksisme in leer- en leesboeken?

– *Struye*: Of alle studierichtingen wel degelijk toegankelijk zijn voor zowel jongens als meisjes is een structureel probleem. Ons eerste advies in 1983 betrof de gelijke behandeling van mannen en vrouwen in de beroepskeuzevoorlichting en de toegang tot de beroepsopleiding. Sinds 1 januari 1990 mag een school niemand meer weigeren op basis van geslacht. Een jongen kan zich dus aanbieden om kinderverzorger te worden. Of een meisje moet de richting automechanica kunnen kiezen. Naast deze structurele maatregelen zijn er echter nog andere nodig.

– *Zoals?*

– *Struye*: Op advies van de onderwijscommissie stelde de minister een historische omzendbrief op rond het vermijden van traditionele mannelijke en vrouwelijke rollenpatronen in leer- en leesboeken. Er is echter de vrijheid van onderwijsaanbod. Deze brief is een aanbeveling en is dus niet dwingend. Maar ook de Vereniging van het Vlaamse Boekenwezen en de uitgevers van leer- en leesboeken werden op de hoogte gebracht van deze richtlijn. Ze houden er beslist rekening mee.

– *Wat houdt roldoorbekend opvoeden in de praktijk in?*

– *Struye*: Stel dat jongens en meisjes samen in de klas zitten. Laat ze dan aan bod komen als «jongeren», niet als aparte geslachten. Nog vaak liggen de verwachtingen t.o.v. meisjes en jongens verschillend. Van jongens wordt meer geëist wat het studieniveau betreft. Men plaatst ze al in de rol die ze later in de maatschappij moeten spelen. Men zou daarentegen meer moeten afgaan op de individuele interesse en vaardigheid, ongeacht het geslacht.

POSITIEVE BENADERING

– *Hoe zit het met de bewustwording van de jongeren zelf?*

– *Struye*: Als een jongen of een meisje uit een gezin komt dat traditionele rollenpatronen hanteert, dreigt er een voortzetting van. Voor deze jongeren is het beeld van een school met uitsluitend vrouwelijke leerkrachten maar met een mannelijke directeur een bevestiging van het traditionele patroon. Daarom kunnen voorbeeldfuncties in de maatschappij de klassieke beroepsverwachtingen doorbreken. Een leidinggevend vrouwelijk ingenieur is zo'n voorbeeldfunctie. Vrouwen die doorgroeien naar beleidsfuncties zijn echter nog altijd in de minderheid. Vrouwelijke vertegenwoordiging in advies- en bestuursorganen verhoogt dan ook de kansen tot bevordering van vrouwen. Zo

zou in de privésector een vrouwelijke personeelsdirecteur al voor een andere visie kunnen zorgen. Overigens hebben in deze problematiek ook de media hun zeg.

Het bewustwordingsproces van het gelijke kansenprincipe is een samenspel tussen leraars, kinderen, ouders, P.M.S.-centra en maatschappelijke voorbeeldfuncties.

– *Is een vrouwelijke tractorchauffeur een uitvloeisel van dit principe?*

– *Struye*: Wie dit inderdaad wil worden moet er de kans toe krijgen. Let wel, wij willen de wereld niet omkeren en alle nadelige bezigheden van de mannen door de vrouwen laten overnemen, bij manier van spreken. We willen gewoon evenwichtige situaties. Er zijn inderdaad fysieke verschillen, maar men heeft die in de beroepskeuze te veel laten doorwegen. Tot nu toe hoorden vrouwen uitsluitend in de zachte sector thuis. De man zou het wel waar maken in de harde beroepssector. Dit is echter discriminerend. Daarom moet het onderwijsaanbod ruimte scheppen om de leerling later als persoon, als mens te laten functioneren. Niet als vrouw of als man. Wie opteert voor een studiekeuze die niet traditioneel is, moet hierin positief benaderd worden. Het onderwijs heeft tot plicht gelijke kansen te geven aan de persoonlijke beroepskeuze van zowel jongens als meisjes. □

KORT PRAKTISCH

– *De Onderwijscommissie is een adviescommissie die bij K.B. d.d. 15.02.80 werd opgericht.*

Naast een voorzitter en een ondervoorzitter, telt de commissie 24 leden, waarvan de helft vrouwen en de helft mannen en waarbij alle ideologische strekkingen evenredig vertegenwoordigd zijn. De leden vertegenwoordigen de onderwijsnetten, de P.M.S.-centra, de ouderverenigingen, het personeel en de commissie Vrouwenarbeid.

– *De Onderwijscommissie bracht o.m. advies uit over de vrouwelijke vertegenwoordiging, het seksisme in taal- en beeldgebruik, de onderwijsstructuren, de studiekeuzebegeleiding en de lerarenopleiding.*

– *Voor inlichtingen en documentatie: Ministerie van Onderwijs Secretariaat van de Onderwijscommissie Koningsstraat 138 kantoor 802 1000 Brussel. Tel. 02-211 46 56.*

LEREN EN WERKEN

«Jongeren stappen om verschillende redenen uit het voltijds onderwijs, maar meestal hebben zij slechte ervaringen met het schoolsysteem, hebben zij een afkeer opgebouwd tegen alles wat met een school te maken heeft (het puntensysteem, de schoolregels,...). Dit betekent niet dat zij niets meer willen leren. Meestal staan zij wel open voor nieuwe dingen, maar de manier waarop dit op school gebeurde vinden zij maar niks.» Dat zegt *Lieve Vanwildemeersch* van het Nationaal Centrum voor Algemene Vorming van Jonge Werknemers (N.C.A.V.).

4.500 leerlingen volgen in 48 centra deeltijds onderwijs. Dat is een volwaardig alternatief voor leerplichtige jongeren vanaf 16 jaar die het voltijds dagonderwijs niet meer wensen te volgen. Het concept van het **alternierend leren en werken** werd uitgewerkt door de mensen in het veld zelf, vertrekkende van de eigenheid van hun leerlingen. Zij vormen immers een zeer heterogene groep, o.a. wat betreft schoolverleden, persoonlijkheidskenmerken, milieu, vriendenkring en de mogelijkheden m.b.t. hun vorming.

AMBITIEUS

Het doel van het deeltijds onderwijs is op zijn minst ambitieus te noemen : de persoonlijke groei van de jongere met het oog op sociale en professionele integratie en participatie.

Vanwildemeersch : «We willen binnen het vormingswerk jongeren iets zinvol bieden. In de algemene vorming willen wij hun een aantal vaardigheden bijbrengen die zij echt nodig hebben om hun plan te kunnen trekken. We willen ze leren hoe ze zelfstandig door het leven kunnen gaan.»

Naast deze algemene vorming –meestal één dag per week– volgen de jongeren nog één dag beroepsopleiding, terwijl de andere dagen voor tewerkstelling openstaan.

Hugo Saerens (coördinator Experimenteel Deeltijds Onderwijs Aarschot) : «Belangrijk bij deze tewerkstelling is dat vanuit het deeltijds onderwijs tamelijk soepel ingespeeld kan worden op vragen, noden en suggesties van de werkgever. Dit kan resulteren in het gezamenlijk uitschrijven van een programma beroepsopleiding en zelfs in het opstarten van nieuwe opleidingen. Eerlijkheidshalve moeten wij hier wel aan toevoegen dat niet alle jongeren **arbeidsrijp** zijn en dat er soms een lange weg dient afgelegd vooraleer deze stap kan worden gezet. Op een aantal plaatsen bestaan dan ook leerateliers, waar de jongeren

worden voorbereid op de latere werksfeer en het arbeidstempo.»

Van bij de start werd de nodige begeleiding voor het E.D.O. structureel voorzien en jaarlijks bijgestuurd. Toch dringt de noodzaak aan een organieke regeling zich op. Er heerst immers nog te veel werkonzekerheid voor de betrokken leerkrachten (vaak met een of ander tijdelijk statuut), terwijl een aantal centra voor deeltijds onderwijs ook al een beroep doen op boven-tallige vrijwilligers. Daarnaast is er nog steeds het probleem van het ontbreken van een erkend diploma. De jongeren willen hun inspanningen terecht beloond zien met het behalen van een kwalificatiegetuigschrift.

HOOP

Maar er is hoop. Recent bracht de *Hoge Raad voor het Technisch en Beroepssecundair Onderwijs* immers een advies uit, gericht aan de Gemeenschapsminister van Onderwijs, waarin een aantal knelpunten duidelijk op een rijtje worden gezet. Het valoriseren van wat men leert in een volwaardig diploma, waarbij de regeling van de bekwaamheidsbewijzen voor het secundair onderwijs ook van toepassing zal worden op het deeltijds onderwijs, is daarbij één van de krachtlijnen.

Op de studiedag van het *Nationaal Centrum voor Algemene Vorming van Jonge Werknemers* (N.C.A.V.) op 1 februari beloofde Gemeenschapsminister *Daniël Coens* dat hij een organieke regeling zou

uitwerken op basis van de vijfjarige **experimentele ervaring**. Hieronder verstaat de minister o.a. het uitwerken van een statuut voor de persoon die de leiding heeft over een centrum voor deeltijds onderwijs en maatregelen ter bevordering van de kwaliteit van dat onderwijs en van de alternerende opleiding. Minister *Coens* was daarbij trouwens zeer categorisch: «Waar er de meeste nood aan omkadering is, moet er ook iets gedaan worden. Voor knelpunten m.b.t. de beroepsopleiding van de meest kansarmen en de nog niet arbeidsrijpe jongeren in het deeltijds onderwijs zullen nog dit jaar oplossingen gevonden worden.»

Op een vraag uit de zaal of hiervoor de nodige financiële middelen kunnen worden gevonden, antwoordde de Minister laconiek : «Hiervoor zijn er centen, want hiervoor wil ik ze nemen !» □

Leren zelfstandig door het leven te gaan.

**DEELTIJDS ONDERWIJS...
VOLTijdSE VOLDOENING ?**

Op vraag van het Nationaal Centrum voor Algemene Vorming van jonge werknemers (N.C.A.V.) besloot het Ministerie van Onderwijs een video-programma over het deeltijds onderwijs te realiseren. Dit programma schetst een algemeen beeld over het reilen en zeilen binnen het Experimenteel Deeltijds Onderwijs (E.D.O.).

Het eindproduct is een vlot programma waarin de evolutie en de eigenheid van het E.D.O. worden belicht. De startproblemen en de geleidelijke ontwikkeling van een eigen structuur; de individuele, nietschoolse begeleiding; de afwisseling en algemene vorming en praktijkdagen komen daarbij uitvoerig aan bod.

Het programma werd technisch gerealiseerd door het Audio-Visueel Centrum van Heverlee, en is te verkrijgen bij het Ministerie van Onderwijs, Dienst Media en Informatietechnologieën, Handelskaai 7, 1000 Brussel. Tel. 02-217 41 90.

Meer dan 1/5 van het totaal aantal leerlingen in het secundair onderwijs volgt een opleiding in het beroepssecundair onderwijs. Niet iedereen zit echter op de geëigende plaats. Zowat 20 % onder hen kan zonder moeilijkheden het technisch onderwijs aan. Maar ook de leraars vragen zich af of ze wel voor het gepaste bord staan.

OP DE JUISTE SCHOOLBANK?

In het B.S.O. is een kwart van de leerkrachten ontevreden over hun beroepssituatie. De vraag rijst of velen er «spijt» van hebben dat ze voor het leraarsberoep kozen en of ze uitkijken naar een betere en lucratievere job.

Het antwoord op de eerste vraag is positief. Ongeveer 30% van de B.S.O.-leerkrachten zegt dat ze er niet opnieuw aan zouden beginnen mocht alles opnieuw te doen zijn. Dit wil echter niet zeggen dat ze uit het B.S.O.

willen stappen. Geen enkele leraar zou zijn job onmiddellijk laten schieten. Actief «soliciteren» naar een andere baan buiten het onderwijs blijkt niet voor te komen. Hoewel men niet hoeft te vrezen voor een massale vlucht van leerkrachten uit het B.S.O., blijkt toch ongeveer een derde in die mate ontevreden over de beroepssituatie dat ze «spijt» hebben van de vroegere beroepskeuze.

Tot dit besluit komen L. Thys, G. Van de Ven en H. Vermaere van het Centrum voor Sociaal en Psychopedagogisch onderzoek. Het C.S.P.O. maakte in opdracht van Gemeenschapsminister Daniël Coens een studie over het profiel van de leerkracht en de leerling van het tweede jaar beroepsonderwijs (vrij gesubsidieerd).

HOGЕ TAAKBELASTING

Men constateert een zeer grote samen-

hang tussen het professionele zelfwaardergevoel enerzijds en de ontevredenheid over de beroepssituatie anderzijds.

Leerkrachten voor wie het beroep niet langer aantrekkelijk is vinden dat ze niet aan hun trekken komen in hun job, achten zich er niet geschikt voor, vinden dat ze niet veel te betekenen hebben en/of voelen zich weinig gewaardeerd.

De leraar en de school hebben ten aanzien van de B.S.O.-jongeren een zeer zware opdracht. Hieruit volgt een hoge taakbelasting, met ontmoediging tot gevolg. Vooral de jonge leraar die theorievakken geeft, blijkt zeer onzeker te zijn over zichzelf. De stap vanuit de normaalschool naar de beroepsklas is voor hem veel te groot.

Vaak beginnen deze leraars totaal onvoorbereid aan hun job. Vandaar een groeiende behoefte aan een aangepaste vooropleiding en aan navorming. Het feit dat leraars van mekaar en van de directie op school weinig steun ontvangen, speelt wellicht een rol in het gevoel van ontevredenheid. Echt

samenwerken en samen overleg plegen over de job gebeurt te weinig. Dit beïnvloedt de werkmotivatie. In vergelijking met zijn collega uit het buitengewoon onderwijs wordt de B.S.O.-leraar meer aan zijn lot overgelaten.

1/5 ONTERECHT IN B.S.O.

De leraars moeten in het B.S.O. meer probleemgedrag opvangen. Welke leerlingen komen in het B.S.O. terecht? Uit de studie volgt dat vooral intellectueel zwakkere jongeren B.S.O. lopen. Dit is weliswaar oud nieuws, waarbij nochtans wel enkele kanttekeningen gemaakt kunnen worden. Van de ruim 100.000 leerlingen kan een grote groep van 20 % niet via de klassikale onderwijsmethodes goede schoolresultaten behalen. Een vierde van deze groep zou eigenlijk naar het buitengewoon onderwijs verwezen moeten worden. Maar, en dit is een opmerkelijke vaststelling, daartegenover staat dat 20 % van de B.S.O.-leerlingen onder hun potentieel niveau studeert. Deze groep is eigenlijk onterecht in het B.S.O. verzeild en kan best het technisch onderwijs aan. Jongeren zouden dus gemakkelijker van de ene naar de andere onderwijsvorm moeten kunnen overstappen.

Vaak zijn de studie-aspiraties ten aanzien van B.S.O.-leerlingen te laag. Een sterk geleide aanpak zou deze jongeren evenwel hogere intellectuele prestaties doen leveren.

Opvallend is ook dat de ouders zich minder bereikbaar opstellen. Ze hebben wel interesse voor de school, maar de drempel ligt te hoog.

Het C.S.P.O.-rapport biedt geen sluitende oplossingen. Toch worden voorstellen ter discussie voorgelegd: preventie in het lager onderwijs, herdenken van de B-klas, meer levensgerichte vorming, schoolbetrokken navormingsprojecten, integratieprojecten vanuit het buitengewoon onderwijs, enz.

Het onderzoek geeft aanleiding tot concrete beleidssuggesties, zowel voor de scholen, P.M.S.-mensen als overheid. De Minister zal dan ook de rapporten voorleggen aan de Hoge Raad voor het Technisch en Beroepssecundair Onderwijs. □

KORT PRAKTISCH

– **Op de juiste schoolbank:**
(oriënteringsproblematiek:
B.S.O. – Bu.SO.)

– **De andere leerling?**
(leerling- en gezinskenmerken van de
B.S.O.-populatie)

– **Leerkracht in B.S.O.**
Een zware job?

(de arbeidssatisfactie van
de leraars in het B.S.O.)

C.S.P.O.

M. Lemonnierlaan 129 (5e verd.)
1000 Brussel
Tel. 02-513 57 08.

KAN MEN WIJSHEID AANLEREN ?

Een van de hoogst geprezen eigenschappen van de mens is de **wijsheid**, maar deze wordt meestal vooral met een «rijpe» leeftijd verbonden. Het verstand komt met de jaren, hoor je inderdaad vaak zeggen. Heel merkwaardig is bovendien dat de «wijsheid» van de leerling nergens expliciet als doel voor het onderwijs wordt vooropgesteld.

Hoe omschrijf je trouwens het begrip «wijsheid»? Een mogelijke definitie is de volgende: «wijsheid is de vaardigheid om andere mensen over moeilijke levensvragen raad te geven, wat een breed en diep weten m.b.t. onzekerheden in het menselijke leven impliceert». Wijsheid heeft dan **zes kenmerken**: kennis van feiten en samenhangen in de complexe wereld, het toepassen van «wijze» gedragsregels in het eigen leven, een streven naar orde, gematigdheid en rechtvaardigheid, een voortdurende concentratie op het essentiële, onverstoort

EENHEIDSTYPE ONWETTIG

Sinds 1971 bestonden er in het middelbaar onderwijs twee types naast elkaar: het Vernieuwd Secundair Onderwijs (V.S.O., ook wel type I genoemd) en het traditioneel onderwijs (type II). De Vlaamse Executieve integreerde op 5 april 1989 beide onderwijsvormen. Het «eenheidstype» werd op 1 september 1989 in alle secundaire scholen, ook in die van het vrij onderwijs ingevoerd. Zeer tot ongenoegen van een aantal verdedigers van het traditioneel onderwijs, die zich verenigden in de v.z.w. O.T.O. (Organisatie Traditioneel Onderwijs) en prompt naar de Raad van State trokken. Dit hoge rechtscollege velde op 10 oktober 1989 volgens de nieuwe snelprocedure een schorsings-arrest waarin het stelde dat degenen die type II onderwijs wilden inrichten niets in de weg mag worden gelegd.

De zaak nam een nieuwe wending toen de auditeur van de R.v.S. op 31 januari j.l. met een positief verslag het licht op groen leek te zetten voor het eenheidskader. De vierde kamer van de R.v.S. legde dit advies naast zich neer en vernietigde het Executievebesluit dat het eenheidskader invoerde. □

(De Morgen)

DECREET NODIG

Niet de Vlaamse regering, maar de Vlaamse raad is bevoegd om een nieuw schooltype in te voeren in het secundair onderwijs. Voor zo'n belangrijke beslissing is geen besluit van de executieve, maar een heuse Vlaamse wet of decreet nodig. Dat is de mening

van de Raad van State.

Met dit arrest volgt de R.v.S. het verzoek van de Organisatie Traditioneel Onderwijs (O.T.O.), die aanleunt bij het Interprovinciaal Oudercomité (I.P.O.C.). Dit comité reageert zeer tevreden. Onderwijsminister Coens kan er niet mee lachen. Hij zegt het arrest van de R.v.S. te respecteren en zal nu een ontwerpdecreet voor het nieuwe kader voor het secundair onderwijs aan de Vlaamse Raad voorleggen. □

(Het Belang van Limburg)

TERUG NAAR HET TRADITIONELE

«Dit is een historische dag», zei voorzitter mevr. Anne-Marie Vijdt (I.P.O.C.). «De eenheidsstructuur, waarop de scholen onder dwang zijn overgestapt, heeft opgehouden te bestaan. We keren terug naar de toestand van vóór 5 april 1989, naar het traditioneel onderwijs van het type I of II, dat zijn deugdelijkheid bewezen heeft en nooit had mogen afgeschafte worden.» □

(Het Laatste Nieuws)

GEEN VERANDERING

I.P.O.C. roept alle inrichtende machten, leerkrachten, ouders en leerlingen uit de traditionele scholen op om onmiddellijk werk te maken van een vernieuwde start van het traditioneel onderwijs.

Bij de schooldirecties werd vernomen dat er dit schooljaar niets meer kan veranderen. Dat zegt ook Roger Beirnaert van het Nationaal Secretariaat van het Katholiek Onderwijs (N.S.K.O.). «Dat blijft vasthouden aan het eenheidskader en rekent erop dat de overheid de zaak -via een decreet- recht zal trekken.

Voorzitter Steenhaut van de

Autonome Raad voor het Gemeenschapsonderwijs (A.R.G.O.) meent dat het arrest geen gevolgen heeft voor het gemeenschapsonderwijs. De lessentabellen die in 'voege' zijn, zijn het resultaat van een evaluatie van het V.S.O. dat in het net veralgemeend was vóór de invoering van het eenheidskader. □

(Gazet van Antwerpen)

GRONDIGE DISCUSSIE

Een rondvraag bij de onderwijsspecialisten van de verschillende Vlaamse partijen leert dat de meesten toch de kans willen aangrijpen om een grondige discussie te voeren.

Chris Moors (CVP) beklemtoont dat de inhoudelijke discussie eigenlijk al werd gevoerd: «Natuurlijk kan er nog over een of andere modaliteit en over sommige accentverschuivingen van mening worden gewisseld, maar het eenheidskader moet worden beveiligd en verdedigd.» Een fundamentele discussie over het wezen zelf van het eenheidskader lijkt hem niet opportuun.

Willy Taelman (PVV) kondigt aan dat hij alvast geen obstructie wil voeren, omdat zo iets 'geenszins het belang van de scholen of van de leerlingen zou dienen. «Wel protesteerden we herhaaldelijk tegen het feit dat we over de invulling van het eenheidskader geen echt debat konden voeren in de Vlaamse Raad. Die kans krijgen we straks wel en dat is goed.»

S.P.-raadslid Eddy Baldewijns is tevreden dat de Vlaamse Raad

straks kan meespreken over die belangrijke pedagogische aangelegenheid. Ook hij is niet gekant tegen het eenheidskader op zich, maar hij wil dat elke school toch een eigen imago kan opbouwen. Nelly Maes (VU): «Elke school moet zich pedagogisch kunnen profileren door te beschikken over voldoende vrije uren. Wij zijn alvast vragende partij voor meer geschiedenis, beter taalonderricht en extra uren lichamelijke opvoeding.»

Jos Geysels (Agaley) blijft tegenstander van de vroegere types, «omdat dit naar elitair onderwijs leidt.»

Gerolf Annemans (Vlaams Blok): «Wij zitten op dezelfde lijn als het Interprovinciaal Oudercomité (I.P.O.C.).» Radicaal tegenstander van het eenheidskader dus. □

(De Standaard)

LIJFSTRAF

Daniël Coens over zijn onderwijzer in de lagere school: «Hij had b.v. een rij stokken, verschillend van lengte en dikte, en we mochten dan wel kiezen met welke stok we geslagen werden. Lijfstraffen, ik heb er elke dag gehad.» □

(Humo)

(Belang van Limburg)

baarheid in opwindende situaties en een algemeen-menselijke benadering van alle problemen.

De school kan de jongeren op weg zetten naar levenswijsheden, niet via één bepaald vak, maar door de wijsheid tot een primordiaal algemeen leerdoel te stellen. Elke leerling moet dan ook gelegenheid krijgen tot **autonoom** handelen. Hij moet de opgedane kennis en inzichten in een bepaalde vrijheid kunnen toetsen, bijvoorbeeld in atelierwerk, project-activiteiten en eigen optiekeuzes. □

(Zeitschrift für Pädagogik)

LIPLEZEN VIA EEN BEELDPLAAT

Een beeldplaat bevat 55.000 stilstaande beelden of 35 minuten lopend beeld met geluid. Door de afspeelapparatuur te koppelen aan een personal computer wordt een wisselwerking met de gebruiker mogelijk. De gebruiker bepaalt het beeld dat hij voorgeschoteld krijgt en zijn antwoorden op vragen worden in het geheugen van het apparaat geregistreerd.

Het *Instituut voor Doven* in Sint-Michielsgestel (Nederland) is momenteel druk bezig met het afronden van een onderzoeksproject waarbij de beeldplaat gebruikt wordt voor **lipleestoetsen en liplesoefeningen**. Voor deze oefeningen werden drie verhaaltjes geschreven, die afgestemd zijn op het taalbegrip

van doven. De oefeningen sluiten aan bij het verhaal en liggen zowel op het niveau van lettergrepen, als van woorden, woordgroepen en zinnen. Alle oefeningen zijn multiple choice en hebben een oplopende moeilijkheidsgraad.

Het grote voordeel is natuurlijk dat de leerlingen **zelfstandig** kunnen oefenen en dat daardoor deze situatie als «niet-bedreigend» wordt ervaren. Onderzoek zal echter nog moeten uitwijzen of de leerlingen die gebruik maken van deze oefeningen inderdaad beter gaan liplezen. □

(Uitleg)

BESTAAT DE EFFECTIEVE SCHOOL ?

Drie belangrijke eigenschappen van effectieve scholen zijn : gestructureerd onderwijs, vergroten van de tijd die aan leren wordt besteed en de wil van de school om hoge onderwijsresultaten te behalen. *Jaap Scheerens* vatte de resultaten samen van nationaal en internationaal onderzoek naar effectieve scholen én trok **nieuwe conclusies**.

Onderwijskundig leiderschap, een ordelijk schoolklimaat, hoge verwachtingen van de prestaties van de leerlingen, nadruk op de basisvaardigheden (lezen, schrijven en rekenen/wiskunde) en regelmatige evaluaties worden in de meeste onderzoeken als voorwaarden genoemd om

tot een «ideale» school te komen.

Met gestructureerd onderwijs bedoelt *Scheerens* een gecoördineerde en bewuste keuze van leermethodes, aangevuld met een toetservicesysteem of een leerlingvolgsysteem. De vergroting van de leertijd houdt een aantal verregaande maatregelen in : meer lessen, verlengen van de schoolweek (zaterdagochtend !), verlengen van het schooljaar (minder vakantie !), het geven van (meer) huiswerk, het vergroten van de effectief bestede leertijd, het vergroten van de leertijd voor een bepaald vak en herverdeling van de totale leertijd

over de verschillende vakken.

Deze en nog een ganse reeks andere maatregelen zijn geen vast recept, stelt de auteur. Ze vormen samen een reeks ingrediënten, waaruit iedereen naar eigen smaak kan putten. Zijn rapport en de samenvatting in een handige brochure worden verspreid door de Stichting voor Onderzoek van het Onderwijs, tel. 00-31-70-46 96 79. □

(Uitleg)

PERSOVERZICHT TE KOOP

Vanaf 1 september 1989 nam de Dienst Informatie en Documentatie het samenstellen van het dagelijks persoverzicht inzake onderwijsaangelegenheden m.b.t. Nederlandstalig België over van het Kabinet van de Minister.

Voor het overzicht wordt geput uit binnenlandse kranten en (vak-)tijdschriften. Ook parlementaire stukken worden hier aan toegevoegd. Daarnaast gebeurt er een selectie uit buitenlandse, vooral Nederlandse tijdschriften.

Momenteel gaan elke dag meer dan 100 exemplaren naar verscheidene diensten van het ministerie. Voor het persoverzicht groeide van buiten het departement van langsom meer belangstelling. Daarom wenst de Minister het te koop te stellen. Het overzicht telt zes keer per week ongeveer 25 bladzijden. Maak dus plaats vrij voor zo'n **7.000 bladzijden** per jaar. Wie het **dagelijks** een jaar lang wenst te ontvangen, stort 2.000 fr. (verzendingskosten inbegrepen) op rekening 000-2005310-29 van Ministerie van Onderwijs, Dienst Informatie en Bibliotheek, Koningsstraat 150, 1000 Brussel met de vermelding «Persoverzicht». Men kan ook een proefexemplaar aanvragen.

TECHNIEK OP DE BASISCHOOL

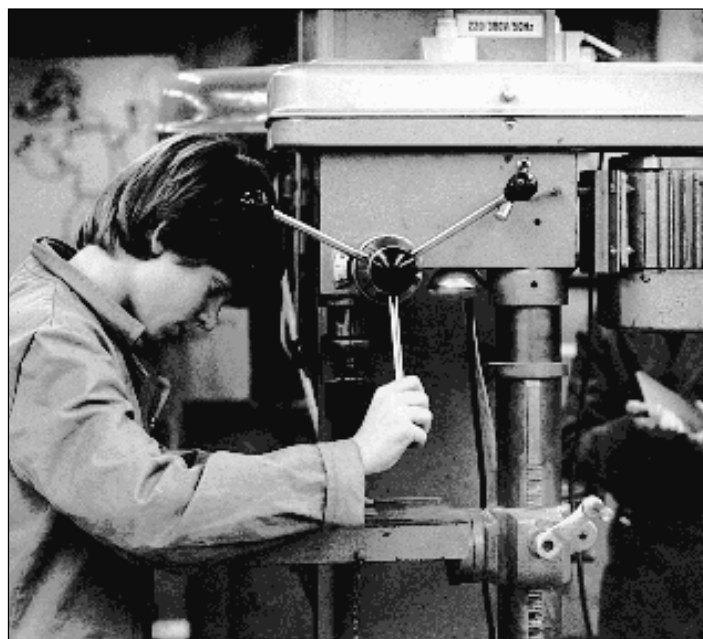
Falco de Klerk Wolters promoveerde aan de Technische Universiteit Eindhoven op het proefschrift «The attitude of pupils towards technology». Daarin onderzoekt hij hoe leerlingen van 10 tot 18 jaar tegen **techniek** aankijken. Zijn conclusies zijn alleszins het vermelden waard.

Door op school meer aandacht te schenken aan het vak techniek, krijgen de leerlingen meer kijk op techniek. Naarmate leerlingen een breder beeld hebben van techniek, wordt hun houding tegenover techniek positiever. Omdat die houding reeds **op tienjarige leeftijd** gevormd is, moet ook de basisschool aandacht schenken aan techniek.

Het onderwijs in techniek is achtergebleven bij de technologische veranderingen. In Nederland, en in veel andere landen, wil men deze achterstand inhalen door het vak techniek in te voeren in het onderwijs voor alle twaalf- tot vijftienjarigen. Ook in het basisonderwijs voor tien- tot twaalfjarigen komt het hier en daar voor.

«Belangrijk zijn hun interesses en de gevolgen van techniek, zoals leerlingen die zien», zegt *de Klerk Wolters*. «Attitudevorming ten aanzien van techniek heeft reeds op tienjarige leeftijd plaats gevonden, vandaar de noodzaak voor onderwijs in techniek op de basisschool.» □

(Uitleg)

INSPECTEUR «BUITENLAND»

Hoe organiseert men de inspectie en begeleiding in onze buurlanden? Roger Standaert, hoofdonderwijsconsulent N.S.K.O., brengt verslag uit over toch wel zeer verschillende modellen van controle en begeleiding.

NEDERLAND

In Nederland bestaat de inspectie sinds 1917. Toen werd nl. via een grondwetsherziening de gelijkwaardigheid van openbaar en vrij onderwijs bepaald. Om deze overeenkomst te bewaken werd een «Onderwijsraad» opgericht.

De inspectie heeft 4 grote taken: controleren of de scholen de wettelijke voorschriften naleven, evalueren van de toestand van het onderwijs, stimuleren van de ontwikkeling van het onderwijs en gevraagd of ongevraagd rapporteren aan de minister. In praktijk betekent dit dat de scholen opvoedingsprojecten of schoolwerkplannen opstellen, waarna de inspectie deze toetst en naar hun realisatie begeleidt. Hierbij werkt «de inspectie» meestal in teamverband én rapporteert ze onafhankelijk van de minister.

Vanaf 1955 ontstonden geleidelijk aan **regionale schooladviesdiensten**. Recent wordt nochtans de efficiëntie van deze diensten in twijfel getrokken, meer bepaald i.v.m. de nauwe band tussen school- en klaspraktijk en begeleiding. Op landelijk vlak bestaan er drie levensbeschouwelijk georiënteerde pedagogische centra. Ze doen niet aan directe begeleiding, maar ondersteunen centrale vernieuwingsprojecten, onderwijsonderzoek en -experimenten, vernieuwingsstrategieën, conceptvorming en nascholing.

De *Stichting voor Onderzoek van het Onderwijs, het Centraal Instituut voor Toetsontwikkeling* en de *Stichting Leerplanontwikkeling* fungeren hierbij als ondersteuningsorganismen.

ENGELAND & WALES

Her Majesty's Inspectorate werd opgericht in 1839 (!) en heeft een groot prestige verworven. Haar taak is veelvuldig: de Minister van Onderwijs voorlichten, goed (of beter) onderwijs bevorderen, informatie verzamelen en bruikbare algemene lijnen bepalen.

De inspectie opereert onafhankelijk van de minister en verdedigt daarbij de eigen professionaliteit van de leerkracht tegen soms absurde controlesystemen. Tevens dient zij de leerlingenbelangen en pedagogische waarden te bewaken. In praktijk duurt zo'n inspectie een volledige week, waarbij een heel team in de school neerstrijkt. Deze scholen worden per computer geselecteerd. Sinds 1984 wordt het **eindrapport**, na contact met het schoolbestuur, gepubliceerd en doorgespeeld naar de begeleidingsstructuren.

Tussen 1964 en 1980 kreeg de *Schools Council* een grote bekendheid als onderwijsbegeleider. Het ontwerpen van curricula, de supervisie op de centrale examens, grootscheepse ver-

nieuwingsprojecten van de leerplannen, enz. werden aangepakt. In 1982 werd de *Schools Council* afgeschaft door de regering Thatcher omdat hij te sterk werd gedomineerd door de leerkrachten en omdat de vernieuwingsprojecten als te **progressief** werden beoordeeld. In de 116 *Local Education Authorities* ontstonden wel de *Teachers' Centres*, een soort documentatie- en leerkrachtencentra, die nauw betrokken zijn bij de schoolnabije beroepsvervolmaking.

FRANKRIJK

Het Franse inspectiesysteem is bijna onoverzichtelijk. Eén centraal beleid, 27 *Académies* op hun beurt onderverdeeld in 95 Franse en 6 overzeese departementen, terwijl op elk niveau een inspectie bestaat.

De nationale inspectie doet sinds 1989 enkel nog **stysteem-evaluatie**, d.w.z. minder individuele inspectie van de leerkrachten en vooral vakoverschrijdend. Zij hebben een grote onafhankelijkheid en mogen hun rapporten publiceren.

De inspecteurs van de *Académies* inspecteren binnen hun academie de verschillende vakken. Elke academie heeft zo'n twintigtal vakinspecteurs die een gebied ter grootte van Vlaanderen moeten bestrijken. Daarnaast heeft men op departementaal vlak

nog 1.150 inspecteurs voor het basis- en kleuteronderwijs.

Het zwakke punt in het Franse onderwijs is de begeleiding. Leerkrachten moesten zelfstandig in staat zijn zich bij te scholen, maar dit mislukte volkomen. Sinds 1985 wordt dan ook veel geld geïnvesteerd voor de beroepsvervolmaking van de leerkrachten, alhoewel hierbij van begeleiding in strikte zin nog steeds geen sprake is.

WEST-DUITSLAND

De elf deelstaten van de Duitse Bondsrepubliek zijn autonoom m.b.t. hun onderwijsbeleid. Enkel via de *Permanente Conferentie van de Onderwijsministers* is er een zekere eenvormigheid gegroeid.

De Duitse inspecteurs zijn ambtenaren, dus onafhankelijk van de minister. Zij controleren de toepassing van wetten en besluiten en beoordelen de individuele leerkracht (officieel moet elke leerkracht om de drie jaar beoordeeld worden, maar in praktijk lukt dit geenszins). Daarnaast volgen zij de verschillende vakken op, geven zij richtlijnen voor vakdidactiek en controleren zij de (schoolgebonden) examens.

De inspecteurs denken erg ambtelijk en juridisch. Zij worden meer en meer belast met de afhandeling van een groeiend aantal klachten van ouders, wier rechten in de onderwijswetgeving immers centraal staan. Het Duitse onderwijs wordt wel eens een schoolvoorbeeld van ambtenarij genoemd, daar de juridisch-administratieve middelen en regels belangrijker lijken dan pedagogisch-didactische doelen.

De begeleiding is vergelijkbaar met het Franse model. Men gaat er immers vanuit dat de leerkrachten, op straffe van een ongunstige beoordeling, de gekregen richtlijnen en reglementeringen zullen uitvoeren. Elke deelstaat heeft wel enkele bij-scholingsinstututen, waar leerkrachten cursussen en stages kunnen volgen. □

U SCHRIJFT ONS

Zo melden heelwat directeurs, leerkrachten en oudercomités ons dat ze over de onderwerpen in VIZIER (zittenblijven, burnout, de leegloop) een speciale vergadering hebben georganiseerd. «U biedt materiaal waar wij iets aan hebben», zegt de directeur van het Sint-Jan-Berchmanscollege in Antwerpen. Dankzij de dagelijkse stapel post en de constant rinkelende telefoon maken we nu meer dan ooit samen het maandblad voor onderwijs in Vlaanderen. Daarvan vindt u in deze rubriek uiteraard slechts het topje van de ijsberg. Lezen voor hij smelt.

KUS

Een «metamorfose» zou een goede uitdrukking zijn voor de wijziging van het vroegere informatieblad naar het goedogende én goed-om-te-lezen Klasse. Om het in Klasse-terminen te zeggen: een bank vooruit en een kus van de juf!

J. Depoortere, Leuven.

VERDIENSTELIJKE POGING

Met genoeg maakte ik kennis met de vernieuwde vorm van het onderwijstijdschrift in Vlaanderen. Gefeliciteerd.

Alleen stuit het mij erg tegen de borst dat hiervoor vanwege de «geïnteresseerde» leerkracht dient betaald te worden. Mij komt het voor dat een eenvoudige wens om geïnformeerd te blijven voldoende dient te zijn. Het komt mij lachwekkend voor dat een tijdschrift dat via het verstrekken van informatie wil bijdragen tot het «in stand houden» van de interesse en motivatie van diegenen die het dichtst bij

het onderwijsgebeuren betrokken zijn, tegelijkertijd voorwaarden tot motivatie wegneemt door een onhandig systeem van betalingen.

Ik reken erop spoedig regelmatig een kosteloos nummer te kunnen ontvangen, liefst op mijn persoonlijk adres.

Peter Gabriëls, Opglabbeek.

Naschrift: Jammer, maar helaas.

SPREKEN WIJ BOEKDELEN ?

Mijn eerste indrukken over Klasse. Het oogt goed en heeft een vlot verteerbare journalistieke stijl.

De behandelde dossiers i.v.m. pedagogische onderwerpen kunnen best interessant zijn voor elke leraar. Mijn vraag is echter of de aangesneden problemen voldoende gekoppeld worden aan concrete oplossingen die bij een leraar als relevant overkomen. Na het lezen van het eerste artikel «Laat maar zitten» ben ik niets wijzer geworden. De auteur van het artikel is het trouwens met

mijn standpunt eens waar hij schrijft: «De meeste leerkrachten merken die signalen wel maar er zijn vaak te weinig mogelijkheden en er is meestal geen gepaste infrastructuur om er tijdig op in te spelen.»

Een concrete for muling van mijn vraag is dan ook waarom het artikel eigenlijk geschreven werd. Ik denk dat iedere leraar

centra om de navorming te ondersteunen. Wat baat het immers bijgeschoold te worden en dan geen middelen te hebben om de inhoud van de bijscholing in praktijk om te zetten.

In een verdere bijdrage vinden we de denkpijpe van de onderwijsminister. Elke werknemer in een bedrijf heeft ongetwijfeld interesse voor de beleidslijnen van het management, voor voorgestelde meerjarenplannen, voor de strategie van de onderneming. Elke minister heeft het recht prioriteiten in zijn beleid te bepalen en zijn standpunten te formuleren. Het zou wel boeiend zijn mochten er reacties op de denkpijsten van de minister worden geformuleerd.

Het tijdschrift is zonder meer bedoeld als een instrument voor de minister. Waarom is het nodig dat in het eerste nummer twee foto's van hem worden afgedrukt? Waarom staat in de inhoudstafel: «... een schat van een bibliotheek én een minister. Ze spreken beide boekdelen.»? Is het de bedoeling dat ik lees «een schat van een minister»?

Misschien hebben de pedagogische beschouwingen als doel de onderwijswereld en collega's ministers voor te bereiden op beleidsbeslissingen. In zijn voorwoord zegt de minister trouwens duidelijk dat het tijdschrift bedoeld is als «... voorlichtingsinstrument van het Vlaams Onderwijsministerie». (Tot de prioriteiten van de Vlaamse Executieve inzake bijscholing voor de eerstvolgende jaren behoort een navormingsproject in verband met leerbedreigde leerlingen).

Indien het tijdschrift het meest aangewezen middel is om een oplossing voor de pedagogische problemen te bereiken dan heb ik daar uiteraard geen bezwaar tegen. Integendeel. Misschien is het echter verstandiger om het geld dat nu aan het duur uitgegeven tijdschrift wordt besteed te gebruiken om oplossingen te zoeken voor de gestelde problemen en dan de navorming te organiseren. Ik zou hier trouwens willen pleiten voor de oprichting van leermiddelen-

wel weet dat er een probleem is met het zittenblijven. Zou het niet beter zijn een artikel te schrijven als concrete oplossingen kunnen worden voorgesteld? Ik vermoed dat louter pedagogische beschouwingen zullen leiden naar een reactie bij de leraren van «laat maar zitten».

Het komt mij voor dat de hele opzet boekdelen spreekt. Of de leraren aan Klasse wat zullen hebben is afhankelijk van de waarde van de overige artikels in het tijdschrift en hier zijn wel mogelijkheden. De vraag is echter of leraren het tijdschrift nog zullen lezen. Moeten we misschien omgekeerd redeneren: dienen de artikels i.v.m. de praktijk van het onderwijzen als smaakmaker om minstens het tijdschrift te doorbladeren? Zullen leraars het kritisch gebruiken om met de minister van gedachten te wisselen? Welke kritische reacties van lezers zullen ook worden afgedrukt?

Waarom worden er slechts twee exemplaren naar elke school gestuurd en waar zullen deze ter inzage liggen en worden bewaard? Hoe weten de leraars dat het tijdschrift bestaat en in de school aanwezig is? Welke leraar zal het abonnementsgeld willen betalen?

Paul Ameloot, Limburgs centrum voor moderne

leermiddelen, Diepenbeek.

Naschrift : *U stelt veel vragen. Maar we moeten toch enkele misverstanden rechtzetten. De redactie werkt onafhankelijk van de minister. Er is géén censuur op de inhoud of de thema's. Die redactionele zelfstandigheid wordt binnen het ministerie zelfs sterk beklemtoond. Daarom hadden we inderdaad misschien beter geen twee foto's van Daniël Coens in het eerste nummer geplaatst. Alhoewel. Voor «de schat van een minister» was u toen waarschijnlijk nog niet gewoon aan de soms licht ironische aanpak van het nieuwe blad. Hopelijk hebt u dat ondertussen door.*

De verspreiding van het blad gebeurt voorlopig op dezelfde manier als die van het vorige informatieblad dat al 24 jaar bestond. Had u daar toen ook vragen bij ? Aan de reacties te horen wordt Klasse wel degelijk gelezen. En we sturen u graag een lijst van de honderden leraars die na het eerste nummer spontaan een abonnement namen.

Spijtig dat die hun geld vergooiden aan zoveel leegte.

KNAP

Voor het eerst in 25 jaar leraar zo'n knap tijdschrift als Klasse tegengekomen! Proficiat. Ik neem een abonnement.

Leo Dechevil, Mechelen

DE BASISCHOOL VERGETEN ?

Gefeliciteerd met het nieuwe uitzicht van het informatie-tijdschrift van het Ministerie van Onderwijs : het heeft inderdaad klasse !

Mag ik er de redactie toch op attent maken dat de plaats, die ingeruimd werd voor het Basis-onderwijs, toch bitter klein is. U weet toch dat het aantal leerlingen in het Basis-onderwijs bijna even groot is als in het Secundair Onderwijs. Toch is de aandacht hiervoor in het eerste nummer gereduceerd tot minder dan één pagina op dertig.

Mag ik er bij de redactie voor

pleiten dat ze in de toekomst de aandacht in haar artikelen op redelijke wijze zou verspreiden over het Basis-onderwijs en het Secundair Onderwijs ? Of is het toch waar dat in het Ministerie van Onderwijs het Secundair

Onderwijs van veel groter belang wordt geacht dan het Basis-onderwijs ?

Br. Laurent Pielat
Inspecteur Basis-onderwijs

Naschrift : *Met uw opmerking over de aandacht voor het basis-onderwijs willen wij zeker rekening houden. Het is nochtans niet de bedoeling aparte bladzijden voor kleuter-, basis- of secundair onderwijs te voorzien. Het tijdschrift wil juist een forum zijn voor alle leerkrachten. Het moet voor iedereen interessant zijn te weten wat er leeft in zowel de kleuterklas als in het hoger onderwijs.*

U vindt in het eerste nummer slechts één bladzijde voor het basis-onderwijs. Daarom zijn we zelf aan het tellen gegaan. U gaat er toch ook vanuit dat er in het basis-onderwijs zittenblijvers zijn, dat onderwijzers kranten en boeken lezen en dat zij interesse kunnen hebben voor tentoonstellingen, poëzie, kwaliteitszorg en begeleiding ?

In de eerste twee nummers richt 80 % van de artikels zich tot alle mensen in het onderwijs, 12 % spreekt specifiek het basis-onderwijs aan en 8 % het secundair onderwijs. We zijn zinnens dat ongeveer zo te houden.

DE TAFELPOOT

Wat er bij ons op school met Klasse gebeurt, weet ik niet, maar elk exemplaar is na enkele dagen spoorloos verdwenen. Nu hebben we er een gaatje in

gemaakt en het met een touw vastgebonden aan de tafel in het leraarslokaal. Kunt u er dat touw in de toekomst niet bijleveren ?

Naam en adres bekend.

BURNOUT

Ik zit nu al 5 maanden thuis: burnout. Toevallig kreeg ik uw tijdschrift daarover in handen. Tot mijn grote vreugde stel ik vast dat men in Brussel onze problemen kent. In al die artikels herkende ik mijn eigen gevoelswereld

helemaal. En ik haal er weer

nieuwe moed uit. Ik wil niet afhaken. Ik wil weer nieuwe wegen uit, eventueel in een andere school. Dank u voor die Klasse.

Naam en adres bekend.

HOOP

Hartelijke gelukwensen met de nieuwe vormgeving van uw informatieblad. Als dit de voorbode is van de verwachte verbeteringen in het onderwijs, dan is er beslist nog hoop !

Beatrice Knops,
Vereniging Vlaamse
Leerkrachten

TOERISTEN IN HET THEATER ?

Elk jaar organiseren de Vlaamse Culturele Centra zowat 2.000 theatervoorstellingen voor scholen. Dat is goed voor 25.000 klasbezoeken. De Federatie klaagt nu echter over de gebrekkige financiële middelen en vraagt van het Ministerie van Onderwijs 50 fr. per toeschouwer subsidie. Anders wordt de situatie onhoudbaar. Maar ook de houding van de school en de leraars moet dringend veranderen.

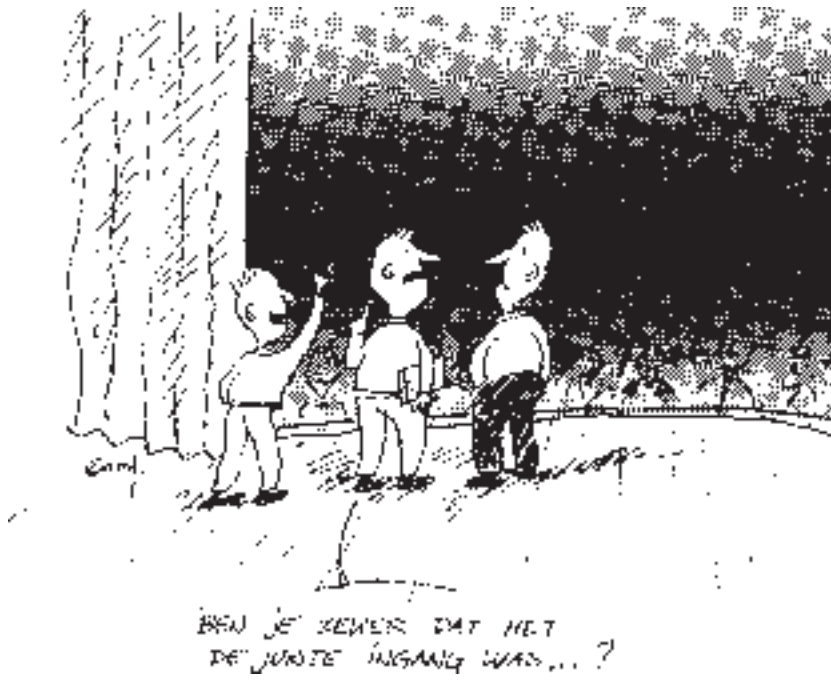
Niet zonder fierheid mogen we zeggen dat de Culturele Centra de programmatie van de meeste jeugdvoorstellingen voor hun rekening nemen. Waar men aanvankelijk improviserend en amateuristisch te werk ging (een stencil met de aankondiging van een komend theaterstuk) bouwt men de zaak nu meer professioneel uit. Het jongerenpubliek wordt als volwaardig beschouwd. Momenteel brengen de meeste Culturele Centra een schoolpro-

grammatie, waarvan de uitgebreidheid meestal recht evenredig staat met hun categorie-indeling en taakopdracht.

Niemand zal ontkennen dat de kwaliteitsverbetering binnen de kinder- en jeugdprogramma's op enkele jaren tijd een feit is geworden. De doelgroep is echter de minst kapitaalkrachtige en met de ticketverkoop kunnen onmogelijk de nodige uitkoopsommen (die reeds beschamend lager liggen dan die van de vol-

wassenenproducties) worden betaald. De gemiddelde inkomsten van een vrije kindertheatervoorstelling in Hasselt bijvoorbeeld bedragen 11.000 fr. De reële uitkoopsommen liggen daar echter 200 à 300 % boven.

Vanuit een niet te stuiten bekommernis om de doelgroep worden **toegangsprijzen** voor kinder- en jeugdvoorstellingen soms beangstigend laag gehouden. Met schaamteloze braderijprijzen en gunstige voorwaarden (gratis busvervoer) worden kinderen en hun begeleiders naar theater evenementen gelokt. Een bewustmakingscampagne rond het financieel beleid van een theaterproductie zou verhelderend kunnen werken en een reëlere kijk bieden op de feiten.

Een tentoonstellingsbezoeker betaalt toch ook geen procent van de miljoenenwaarde van de geëxposeerde werken? In het gunstigste geval kan met zijn bijdrage amper de verzekering worden betaald. Waarom wordt er bij theater een ander principe gehuldigd? De toegangsprijzen moeten hier plots de uitkoopsommen dekken.

LEREN KIJKEN

De meeste kinderen ontdekken het theater via de school. Binnen de ontplooiing van de mens is theaterparticipatie haast niet meer weg te denken. Een

generatie geleden was sport een schoolactiviteit van derderangscategorie, tot men vanuit de overheid het belang verkondigde van een gezonde geest in een gezond lichaam.

Ervaringen leiden tot vergelijkingen, vergelijkingen tot waarderingen. Theater maakt daarop geen uitzondering. Ook hier worden spelregels gehanteerd die gekend moeten zijn, vooraleer je van theater kan genieten, theater gaat ervaren, vergelijken en waarderen. En vermits onderwijs gratis is, is het bij hoogdringendheid geboden om deze school- en klastheaterbezoeken een financiële rugsteun te bieden.

Voor jongeren die 1 of 2 maal per seizoen klassikaal een

schouwburgactiviteit bezoeken, is de verpakking belangrijker dan wat er in het pak zit. Voor een kind dat 1 of 2 maal per schooljaar gaat zwemmen met de klas, is zijn badpak, de grootte van de badhanddoek en de kleur van de badmuts ook belangrijker dan het «zwemmen». Om theater te kunnen waarderen is het om te beginnen noodzakelijk de gelegenheid te scheppen om theater uit de marginaliteit te halen en schouwburgbezoeken **in het lesprogramma** voor elke leerling van welke leeftijd ook in te lassen.

Een kind ondergaat een

schouwburggebeuren anders dan een volwassene. De optimale omstandigheden voor een geslaagde jeugdvoorstelling zijn daarbij niet direct recht evenredig met het aantal toeschouwers. Zeker de eerste confrontatie met theater verloopt succesvoller indien die op intiem niveau kan geschieden.

Wordt deze unieke kans om kinderen (ongeacht hun morele, sociaal-economische achtergrond) te leren kijken naar en te houden van theater wel ten volle benut?

DE LERAARS

Iedereen is het er over eens dat een schoolvoorstelling kan en moet uitgroeien tot een authentieke theaterbeleving, op voor-

waarde dat de voorstelling gesitueerd wordt in een ruimer kader: theater als een sociaal gebeuren, een interactie tussen leerlingen, leerkrachten en voorstelling.

Directies, leerkrachten en begeleiders worden dikwijls door externe omstandigheden gedwongen om in de eerste plaats rekening te houden met de lage toegangsprijzen en vervolgens met de moeite die de expeditie zal kosten. Vele leerkrachten doen aan

pedagogisch toerisme. Ze komen, kijken, gaan en vergeten. Ze vergeten dus ook dat

cultuurdeelnemers een fundamentele bijdrage kan zijn tot de ontplooiing van kinderen. Voorbereiding en nawerking in de klas gebeuren zelden. De meeste leerkrachten zijn zelf niet vertrouwd met de dramatische taal, waardoor overdracht bijna onmogelijk wordt. Ook de beoordeling en keuze van theaterproducties gebeuren op traditionele manier en overstijgen zelden het bekende.

Terwijl we het aantal klassen die het theater bezoeken, jaarlijks met 10 % zien groeien, moeten we tegelijkertijd vaststellen dat er weinig of geen aandacht wordt besteed aan de vor-

ming van de **begeleiders** van deze kinderen op dit specifieke vlak. Noch in de opleiding in de normaalscholen, noch als bijscholing voor de leerkrachten. Zelfs indien er vanuit de inspectie impulsen worden gegeven om «anders» met theaterbezoek om te gaan, is de leerkracht meestal niet in staat om dit in zijn dagelijkse praktijk te realiseren bij gebrek aan inzicht en ervaring.

Het is de taak van het onderwijs een leerkrachtenkorps te vormen dat kan functioneren als bemiddelaar tussen de twee werelden.

Een sensibiliseringsactie omtrent theater vanuit de inspectie zou nu van harte welkom zijn. Studiedagen, bijscholingskansen, vormingsmogelijkheden en aparte initiatieven zoals Kunst maakt School waarin het klassikaal theaterbezoek uitgebreid aan bod komt, zouden de sfeer die voorafgaat en volgt op een theaterbezoek onderstrepen en de niet te onderschatten taak van de leerkracht benadrukken. Theater beleven heeft recht op een ruimer kader. Creatieve leerkrachten weten boeiende verbanden te leggen tussen het leerplan en dat wat op de scène gebeurt (muzische en maatschappelijke vorming, taal, ...).

Ze zijn jammer genoeg nog witte raven.

Misschien is voor hen de taak van theater-**ombudsman** weggelegd: de schoolverantwoordelijke, vrijgesteld van enkele lessen in functie van de voorbereiding en de didactische begeleiding van de toneelprogramma's in schoolverband. Daarnaast zou de werking van externe, occasionele dramadocenten waarop scholen een beroep kunnen doen, op zeer korte termijn onnoemelijk veel resultaat opleveren.

Hoe groter de inzet, de motivatie en de deskundigheid die een theaterbezoek omringen, hoe groter de impact van de theaterparticipatie op de leerlingen. □

De Federatie van Vlaamse Erkende Culturele Centra.

COMPUTERS EN LEREN DENKEN

«LOGO als springplank voor het verwerven van denkvaardigheden bij zesdeklassers» is de neerslag van drie jaar onderzoek naar de invloed van computerervaring (meer bepaald de invloed van het leren programmeren in LOGO) op de denkontwikkeling van leerlingen uit het zesde leerjaar van de basisschool.

Daarnaast geeft dit rapport informatie over de fundering en (vooral) de concrete uitwerking van de ontwikkelde computerondersteunde onderwijsleeromgeving. Iedereen die geïnteresseerd is in de mogelijkheden om het probleemoplossend denken van kinderen te bevorderen en in de rol die de computer daarbij kan spelen, kunnen we dit rapport warm aanbevelen. □

«Logo als springplank voor het verwerven van denkvaardigheden bij zesdeklassers», E. De Corte, e.a., Leuven, Acco, 1990, 142 blz.

TAAL OP UW NIVEAU

Wie na de examens nog zin heeft om zijn talenkennis bij te werken kan van ons alvast een paar tips krijgen. De tips zijn gratis, de cursussen meestal niet. Al valt ook dat wel mee.

ZIN IN EEN CURSUS ?

* Vereniging Vlaamse Leerkrachten Engels, J.F. Kennedylaan 8, 2630 Aartselaar, tel. 03-887 64 54.

– «**Canterbury** and its literary connections» : op 10 mei. Een lezing door prof. *D. Conlon* (U.F.S.I.A.) in het V.V.L.–huis, Zwijgerstraat 37, 2000 Antwerpen.

* Interfacultair Departement Lerarenopleiding V.U.B., Pleinlaan 2, 1050 Brussel, tel. 02-641 24 32.

– «**Evalueren** met objectieve studietoetsen» : op 16 mei.

– «**Vraagstellingstechnieken** en omgangsvaardigheden» : op 23 mei.

Twee zeer praktijkgerichte workshops in het Brugs Universitair Centrum, Lange Rei 26, 8000 Brugge.

* Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezenen, Goudbloemstraat 10-12, 2008 Antwerpen, tel. 03-231 83 49.

– Studiedag voor **schoolbibliothecarissen** o.a. over opleiding en diplomavereisten, interbibliothecair leenverkeer : op 23 mei in de Provinciale Industriële Hogeschool, Graaf Karel de Goedelaan 5, 8500 Kortrijk.

* Centrum voor Levende Talen, Vesaliusstraat 21, 3000 Leuven, tel. 016-28 56 61 (van 14 u. tot 18 u.).

Intensieve cursussen Frans, Engels en Duits voor wie reeds de middelbare school heeft doorlopen : van 16 tot 28 juli.

* Universitaire Residentie Steenberg, Koning Leopold I–straat 14, 3000 Leuven, tel. 016-22 21 95.

Internationale taal cursus Frans voor meisjes vanaf 15 jaar : 1 tot 29 augustus (of voor twee weken). □

NATUURVAKANTIE

De Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming organiseert in de grote vakantie een 35-tal zomerkampen voor jongeren tussen 8 en 25 jaar die interesse hebben voor natuur en milieu en bereid zijn zich vrijwillig in te zetten.

Er zijn zes categorieën.

Piepkampen worden speciaal georganiseerd voor de jongsten (8 tot 12 jaar). Deskundige begeleiding zorgt voor een eerste kennismaking met de natuur.

Op **initiatiekampen** wordt de beginnende natuurliefhebber, zonder enige voorkennis, ingeleid in de kennis van planten, vogels en insecten.

Natuurstudiekampen zijn er voor de ware «freaks». Er worden tochten ondernomen in binnen- en buitenland naar ecologisch

PIPPO is een nieuw maandblad voor kleuters en peuters vanaf 18 maanden. Het verschijnt 12 keer per jaar en kost 1.550 fr. (of 150 fr. voor een los nummer).

Inlichtingen : Bayard Presse, Brederodestraat 13, 1000 Brussel. Tel. 02-514 24 24.

interessante gebieden met ter plaatse kleine onderzoekjes.

Tijdens beheerswerkkampen in natuurreservaten kunnen de noeste werkers zich volledig uitleven.

Ook **de combinatie van natuurstudie en beheerswerken uitvoeren** is mogelijk.

De kampen duren 4 tot 14 dagen en kosten gemiddeld 200 fr. per overnachting (in tenten). □

Vraag een gratis en uitgebreide kampenbrochure bij de J.N.M. Daarin staan ook kampen vermeld die worden georganiseerd door gelijkaardige jeugdbonden in de rest van Europa. Het adres : J.N.M., Kortrijksepoortstraat 140, 9000 Gent. Tel. 091-23 47 81.

TEKENEN VOOR EEN LEEFGRAGE STAD

Alle kinderen van de 4de, 5de en 6de klas worden uitgenodigd om deel te nemen aan een tekenwedstrijd met als thema «SecurCity – Een leefgrage

stad». De kinderen kunnen zo in beeld brengen hoe de stad van morgen moet worden : veilig en leefgraag.

Elk kind mag vóór 30 mei 1 tekening inzenden, op A4-formaat. Op de tekening mag ook een tekst of slogan staan. Op de achterzijde vermeldt men naam en volledig adres van de leerling en van de school. Een jury kiest de winnaars uit en de 1.000 beste tekeningen worden tentoongesteld op de grote «SecurCity»-expositie in het Congrespaleis te Brussel van 23 tot 25 oktober. De eerste prijs is een verblijf van een week in Brescia aan het Gardameer. □

Inlichtingen : G.D.I. Communication, Ververijstraat 18, 1190 Brussel. Tel. 02-376 64 42.

GRATIS GIDS

Informatie m.b.t. de opleiding in het hoger onderwijs, de vakkenpakketten en de geschiktheidseisen is tegenwoordig ruim voor handen. Tal van publikaties

handelen hierover en de universitaire diensten voor studieadvies weten eveneens van wanten.

Een groot vraagteken blijft echter of de jongeren hun diploma ook zullen kunnen verzilveren in het beroepsleven. *André Bonte*, voormalig hoofd van de dienst voor studieadvies van de R.U.Gent, heeft de belangrijkste informatie m.b.t. de **werkelijke beroepsperspectieven** per studierichting gebundeld. Bij een aantal «probleemrichtingen» plaatst hij knipperlichten, zodat eventueel een wijziging van een geplande koers kan worden overwogen.

De Studie- en beroepenwijzer biedt de jongeren een kompas om veilig naar de beroepswereld te varen en is bovendien gratis verkrijgbaar in alle KB-kantoren. □

WERKEN EN OPVOEDEN

Wim Jansen interviewde bedrijfsleiders en personeelsverantwoordelijken over de initiatieven die zij nemen om werken en kinderen opvoeden beter op mekaar af te stemmen. Van zeer diverse vormen van deeltijdse arbeid tot het oprichten van een bedrijfscreche werden daarbij genoemd.

Het verslag van deze reportage werd in een brochure gebundeld. Zij bevat dan ook heel wat inspirerend denkmateriaal voor wie zich wil voorbereiden op de demografische uitdaging van de 21ste eeuw. □

«Arbeids-tijd en Kinder-tijd», Koning Boudewijnstichting, Brederodestraat 21, 1000 Brussel, tel. 02-511 18 40. De brochure kost 300 fr. (verzendingskosten niet inbegrepen).

IN ENGLAND SPREKT MEN ENGELS

In Engeland organiseert de British Council opnieuw een hele reeks zomercursussen en seminars voor leerkrachten Engels. Gemiddeld nemen zo'n zeventig leraars uit 25 landen aan elke cursus deel. Elke cursus wordt rond een bepaald aspect van de

Engelse taal en literatuur uitgewerkt en duurt tien à twintig dagen. □

Een handige brochure met alle gegevens kunt u gratis bekomen bij the British Council, Jozef II-straat 30, 1040 Brussel. Tel. 02-219 36 00.

VOOR EEN BETER INZICHT

Staat u in de klas soms ook voor een probleem bij het aanbrengen van schoolse en sociale vaardigheden? U wenst wellicht een beter inzicht in de manier waarop men probleemsituaties kan voorkomen of opvangen. De Provinciale Normaaltegang voor Buitengewoon Onderwijs van de Provincie Brabant pikt op de vraag in met een symposium op woensdag 30 mei om 17 u. in de Zaal van de provincieraad van Brabant,

Lombardstraat 69 in Brussel. Thema : **bijscholing en navorming** voor het buitengewoon onderwijs, taakleraars, alfabetiseringswerkers en het geïntegreerd onderwijs.

Het thema wordt vanuit verschillende oogpunten benaderd. Voor de referaten zorgen *P. Van Rossem*, psycholoog; *F. Vernack*, inspectrice S.O.; *M. Germis*, orthopedagoge; *F. Van Rompaey*, directeur van het Provinciaal Instituut voor Gehoor- en Gezichtsgeestoorde in St.-AgathaBerchem; *J. Cox*, directeur van het M.P.I. Levenslust in Lennik en *P. Schrevers*, directeur van de Provinciale normaaltegangen voor B.O.

M. Wouters, directeur P.M.S.-centrum in Vorst zal de besluiten verwoorden. □

Inlichtingen en inschrijving: U. De Stercke, Gasthuisstraat

31, 6e verdieping, 1000 Brussel. Tel. 02-515 76 10.

UITGEWISSELD FRANS

De «Ligue des Familles», de Franstalige tegenhanger van de Bond voor Grote en Jonge Gezinnen, heeft een uitwisselingsprogramma met gezinnen in Wallonië. Jongeren tussen 10 en 20 jaar kunnen zo in de grote vakantie een tijdje verblijven bij een Franstalig gastgezin. □

Inlichtingen: Ligue des Familles, tel. 02-513 91 70. Inschrijvingen vóór 31 mei; 500 fr. inschrijvingskosten.

WONEN EN STUDEREN IN LEUVEN

De Dienst Studentenvoorzieningen van de K.U. Leuven heeft twee nieuwe brochures gerealiseerd voor haar (kandidaat-) studenten.

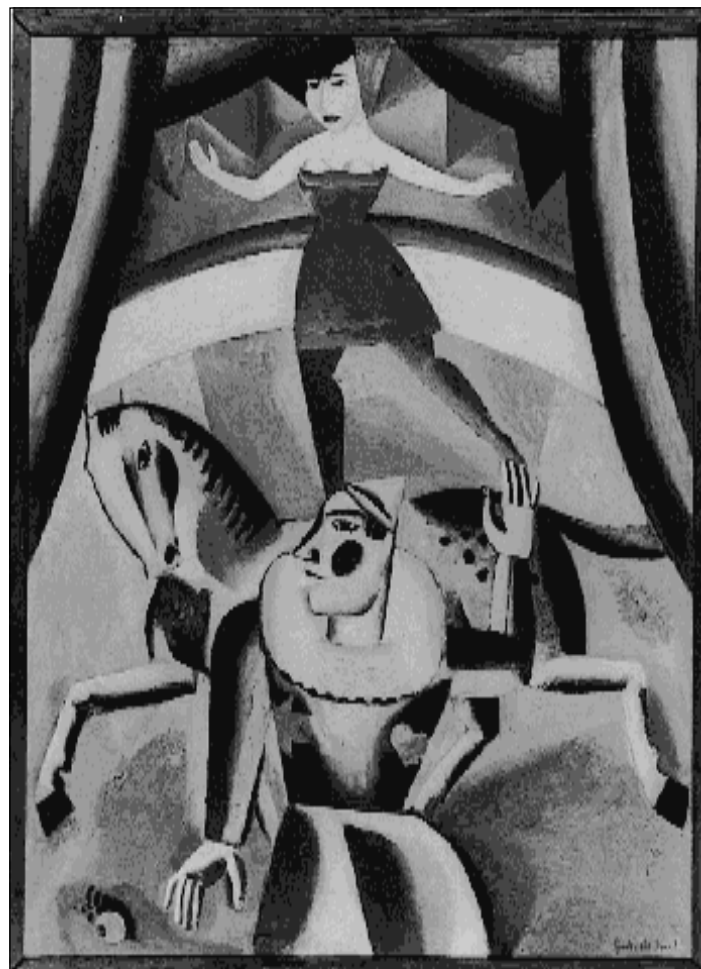
In «*Studiatoelagen van de Vlaamse Gemeenschap*» bespreekt men vooral de **voorwaarden** tot het bekomen van een toelage en de berekeningswijze van het betreffende bedrag. «*Wonen in Leuven*» biedt een pak informatie over de verschillende **woonmogelijkheden** in Leuven, o.a. de studentenresidenties. In een tweede deel bespreken de samenstellers de gevolgen van het afsluiten van een huurovereenkomst voor studentenkamers. □

Bestellingen: K.U.L., Dienst Studentenvoorzieningen, Dienst Documentatie en Onthaal, Van Dalecollege, Naamsestraat 80, 3000 Leuven.

DE WELZIJNSSECTOR STELT ZICH VOOR

Niet-commerciële organisaties die actief zijn op het gebied van dienstverlening, het vormingswerk, het opbouwwerk, de culturele animatie en de recreatie, stellen zichzelf en hun werking voor op een Cultuur- en Welzijnsbeurs in Leuven op 4 en 5 mei.

Men wil daarbij een ontmoet-

«Het circus» van Gust De Smet is één van de 280 expressionistische meesterwerken die u tot 10 juni kunt bewonderen in het Museum voor Schone Kunsten in Gent. Het museum heeft trouwens een speciaal programma voor bezoekende scholen. (Tel. 091-22 17 03)

EEN TIP VAN DE SLUIER

Leraars uit de gewone basisschool die in hun lessen aandacht willen besteden aan de problematiek van het **mentaal gehandicapte kind** vinden niet gemakkelijk toegankelijk en bruikbaar werkmateriaal. Speciaal voor hen heeft het *Vormingsinstituut voor Begeleiding van Gehandicapten* een werkbundel samengesteld.

«Een tip van de sluier. Naar meer begrip voor kinderen met een mentale handicap» bestaat uit drie delen. In een eerste deel wordt een pak informatie gegeven over kinderen met een mentale handicap. Het tweede deel behandelt een aantal thema's in de vorm van een reeks leseenheden, uitgewerkt per graad. Het derde deel bevat een reeks korte besprekingen van jeugdboeken waarin personen met een mentale handicap voorkomen.

Bestellingen : Vormingsinstituut voor Begeleiding van Gehandicapten, Maria Theresiastraat 114, 3000 Leuven, tel. 016-23 51 21. Deze bundel telt 201 blz. en kost 650 fr.

tingsmoment creëren, voor onderlinge contacten én voor uitwisseling van ideeën. In een reeks panelgesprekken worden actuele vragen rond vernieuwende tendensen, vooruitzichten en ontwikkelingen in de welzijnssector ter discussie gesteld. □

Inlichtingen : Freddy Aers, Hoger Instituut voor Readaptatiewetenschappen, J.B. Van Monsstraat 2, 3000 Leuven. Tel. 016-20 35 25.

STUDEREN BUITEN DE UNIVERSITEIT

Wilt u stewardess worden ? Bent u geïnteresseerd in het Kerkelijk Hoger Onderwijs ? Kapitein ter lange omvaart ? Kijk in «*Studeren buiten de universiteit*» en u weet onmiddellijk welke leerstof u dan te verwerken krijgt. Toelatingsvoorwaarden, studieduur en -inhoud, mogelijke uitwegen, enz., het staat allemaal in dit boek. Binnen één

volume vindt de geïnteresseerde lezer alle studiemogelijkheden buiten de universiteit na het secundair onderwijs. Voor de elfde maal verzorgt de *Centrale voor Studie- en Beroepsoriëntering* (C.S.B.O.) de uitgave van dit onmisbaar naslagwerk. □

«Studeren buiten de universiteit» is te verkrijgen bij de C.S.B.O., M. Lemonnierlaan 129, 1000 Brussel, tel. 02-513 57 08 en kost 395 fr., verzendingskosten inbegrepen.

PRATEN VOOR PRIJZEN

In het kader van haar jeugdprogramma wil de *Koning Boudewijnstichting* de contacten en uitwisselingen tussen jongeren van de verschillende gemeenschappen van dit land ondersteunen en aanmoedigen. Vandaar dat men in 1989 van start ging met een **Taleninterviewwedstrijd**, in samenwerking met het *Animatiecentrum voor Talen*

en de *A.S.L.K.*

283 jongeren stuurden vóór de einddatum hun interviewdocumenten terug. Zij alleen al interviewden bijna 12.000 personen. In totaal waren er echter meer dan 1.200 jongeren die ongeveer 50.000 mensen hebben aangesproken in een voor de interviewer vreemde taal.

Gezien het overduidelijke succes wordt deze wedstrijd in 1990 herhaald. De voorstellingsfolder ligt nu in alle A.S.L.K.-kantoren. De interviews moeten voor 15 januari 1991 worden ingezonden. □

Inlichtingen : Koning Boudewijnstichting, Brederodestraat 21, 1000 Brussel. Tel. 02-511 18 40. Of Animatiecentrum voor Talen, Anspach Center (1ste verdieping), Anspachlaan 34, 1000 Brussel. Tel. 02-218 12 05.

OPENBARE KUNST

Het Provinciaal Museum voor Moderne Kunst in Oostende heeft in de luttele jaren van zijn bestaan definitief een vaste plaats in de Vlaamse kunstwereld verworven. Zowel met haar eigen collectie als via haar tentoonstellingen (*Permeke, De Smet, Daeye*) bouwde het P.M.M.K. een verdiende internationale reputatie op.

Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen opent zijn 28ste jaargang met een uitgebreid portret van dit museum. Conservator *Willy Van Den Bussche* schetst het beeld van het P.M.M.K. : een collectie, een gebouw, een beleid. *Bert Popelier* neemt ons daarna mee op een wandeling door het museum en geeft ons een boeiend overzicht van de veelzijdige vaste collectie, waarbij vooral de verzameling expressionistische kunst in 't oog springt.

Het Vlaams expressionisme staat alleszins volop in de schijnwerpers. Een grote tentoonstelling in Gent en nu Openbaar Kunstbezit, dat niet alleen in zijn eerste nummer het P.M.M.K. bezoekt, maar ook zijn tweede nummer van 1990 volledig aan deze stroming in de kunst wijdt. Later op het jaar komt in nr. 3 de plastische kunst in Vlaanderen in

de jaren '80 aan bod en sluit in nr. 4 de Landcommanderij Alden Biesen het jaar af.

Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen kost 600 fr. voor 4 nummers of 180 fr. voor een los nummer, te betalen door overschrijving op rekeningnummer 448-0007361-87. □

Inlichtingen : O.K.V., Kasteelstraat 97, 8880 Tielt. Tel. 052-42 42 99.

HET VUUR IS ERUIT

We kennen ze allemaal : leraars die jarenlang enthousiast de school schragen en dan ineens... uitgeblust. U herinnert zich VIZIER in KLASSE 2.

Het Centrum voor Beroepsvervolmaking Leraren van de U.I.A. organiseert op haar beurt op 10 mei een gespreksavond over burnout bij leerkrachten. Een panel bestaande uit directies, inspectie, onderzoekers en huisartsen belicht het fenomeen vanuit verschillende invalshoeken. Daarna komen een aantal preventiemogelijkheden aan bod. □

Inlichtingen : Centrum voor Beroepsvervolmaking Leraren, Universiteitsplein 1, 2610 Wilrijk. Tel. 03-820 29 61.

DRAAG UW KRUISJE BIJ

Elk jaar organiseert het Belgische Rode Kruis een grote informatie- en fondsenwervingscampagne. De bevolking wordt ingelicht over basisprincipes en werking van de organisatie én een groot deel van haar werkmiddelen worden tijdens die veertiendaagse ingezameld.

De campagne loopt dit jaar van 27 april tot 13 mei onder het motto «Dicht bij jou, dicht bij huis». Ook de scholen kunnen een bijdrage leveren. De leraar kan immers in zijn klas aandacht besteden aan deze actie of aanverwante thema's. □

Inlichtingen : Belgische Rode Kruis, Vleurgatsteenweg 98, 1050 Brussel. Tel. 02-647 10 10.

GOED NIEUWS VOOR

- a. **studenten** in de leraarsopleiding
  - b. **gepensioneerde** leerkrachten
  - c. **scholen** met meer dan twee vestigingsplaatsen
  - d. uw **beste collega**.
- De eerste drie hebben op algemeen verzoek nu immers ook recht op het gunsttarief voor een abonnement op **KLASSE** : 450 fr. i.p.v. 700 fr. Het abonnement loopt van zodra wij uw overschrijving ontvangen. En uw beste collega? Wel die zal wat blij zijn met dat uniek verjaardagsgeschenk dat u dit jaar voor hem bedacht : een abonnement op **KLASSE** ! □

ERFGOED

Leraars en leerlingen kunnen meewerken aan de «Campagne Industrieel Erfgoed Vlaanderen». Deze actie loopt tot april 1991 en wil de lokale gemeenschappen bewust maken van hun mogelijke inbreng bij de studie en het behoud van ons industrieel erfgoed.

In de klas kan men bijvoorbeeld een project uitwerken over (een facet van) het industrieel verleden van de eigen streek, of men kan (gratis) de film «Erven met eerbied» lenen bij het Ministerie van Onderwijs, Dienst Audiovisuele Media, Handelskaai 7, 1000 Brussel, tel. 02-217 41 90. Deze film biedt alleszins stof tot discussie en kan de start zijn van een projectwerk of van een exploratie van de eigen regio. □

Inlichtingen : Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie, Postbus 30, Postkantoor Maria Hendrikaplein, 9000 Gent-12. Tel. 056-35 91 02.

HET STEEKT EN HET GEEFT HONING

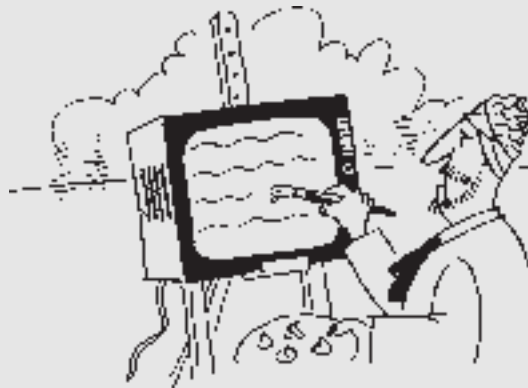
De *Westboek Leerkrachten Club* heeft verschillende schoolprojecten ontworpen voor de basis- en secundaire school. Thema's zijn bijvoorbeeld de bijenwereld, zee, strand en duin, De Panne (van vissersdorp tot

SPOT OP NOT

De Nederlandse Onderwijs televisie (NOT) heeft een uitgebreid programma-aanbod dat zeker ook Vlaamse scholen zal interesseren. De programma's worden uitgezonden via Nederland 3. De begeleidende leerlingenboekjes en handleidingen zijn zeer mooi verzorgd en bevatten concrete en creatieve opdrachten. Bovendien zijn ze vrij goedkoop. In België kunt u voor de programmagids en alle bestellingen van begeleidend materiaal terecht bij **INFODOK, Brabantsestraat 95 A, 3000 Leuven. Tel. 016-22 87 44.**

VAN GOGH IN DE BASISCHOOL

Dat *Vincent van Gogh* 100 jaar geleden stierf, weet u ondertussen wel. Maar u kunt hem ook in de klas halen. De NOT heeft **3 programma's** van een half uur klaar voor de basisschool. Daarin volgen we zijn leven en krijgen we een beeld van de tijd waarin hij leefde. Natuurlijk maken we ook kennis met de ontwikkeling en de betekenis van zijn werk. Het worden boeiende reportages met gedramatiseerde fragmenten en klare analyses van de tekeningen, schilderijen en het wereldbeeld van *Vincent van Gogh*.

Voor de leerlingen is er een praktisch werkboekje voor weinig geld. Het telt 12 pagina's met veel afbeeldingen in kleur. Door gerichte kijkopdrachten bij de reproducties krijgen de leerlingen meer inzicht in de bijzondere kenmerken en kwaliteiten van het werk van *Vincent van Gogh*. De handleiding én een pakket van 30 leerlingenboekjes kosten samen slechts 300 fr.

- Uitzenddata (Ned. 3) :** Deel 1 : op 7 mei (11 u.) en 8 mei (11 u.30).
 Deel 2 : op 14 mei (11 u.) en 15 mei (11 u.30).
 Deel 3 : op 21 mei (11 u.) en 22 mei (11 u.30).

SCHRIJVERS OVER DE OORLOG

Voor het secundair onderwijs is vooral de nieuwe serie voor de literatuurlessen interessant. In elk programma (± 25 min.) staat een roman over de oorlog centraal. Door gesprekken met de auteur en met fragmenten uit Nederlandse speelfilms dringen we door tot de inhoud van vijf boeiende boeken.

Het tekstboek voor de leraar telt 56 bladzijden en bevat alle informatie om de serie optimaal in de lessen te gebruiken. Het kost 180 fr. Achtereenvolgens komen aan bod (Ned. 3, telkens om 10 u.30) :

1. *Ward Ruyslinck*, Wierook en Tranen (24, 25 april).
2. *Willem Frederik Hermans*, De donkere kamer van Damocles (1, 2 mei).
3. *Harry Mulisch*, De Aanslag (8, 9 mei).
4. *Simon Vestdijk*, Pastorale 1943 (15, 16 mei).
5. *Theun de Vries*, Het meisje met het rode haar (22, 23 mei).

toeristische trekpleister), Nieuwpoort en de zeevisserij en de Westhoek als streek in beweging. Telkens zijn er werkboekjes voor de leerlingen en een uitgebreide handleiding voor de leerkracht. □

Inlichtingen : Westhoek Leerkrachten Club, Postbus 50, 8470 De Panne.

WERKEN SCHAADT DE GEZONDHEID NIET !

«Werken schaadt de gezondheid niet !» is de tweede, herwerkte editie van deze wegwijs voor schoolverlaters. Deze map werd in 1988 op de markt gebracht om schoolverlaters uit het Buitengewoon Secundair Onderwijs, vooral via hun leerkrachten, wegwijs te maken in de administratieve mallemol, waarin ze terecht zullen komen. Naast de inhoudelijke wijzigingen en toevoegingen, wordt de map nu ook vergezeld van een set van transparanten voor overheadprojectie. De map kost 190 fr., de set van transparanten 300 fr. □

Bestellingen : K.V.G.-Jongerendienst, Werkstellingsproject Gehandicapte Jongeren, A. Goemaerelei 66, 2018 Antwerpen. Tel. 03-216 29 90.

LEKKER THUIS STUDEREN

Sommige kinderen kunnen lange tijd niet naar school wegens ziekte of handicap. Zij kunnen een beroep doen op Auxilia, een vrijwilligersorganisatie die deze kinderen gratis onderwijs geeft. Ook volwassenaars die om één of andere reden met hun opleiding in de knoei zitten kunnen Auxilia aanspreken. □

Inlichtingen: tel. 03-226 25 41.

GASTVRIJE VLAAMSE UNIVERSITEITEN

Hoe werkt het Vlaamse universitaire systeem? Wat zijn de toelatingsvoorwaarden? Welke talenkennis wordt verwacht? Welke studiemogelijkheden

KIJKEN OM TE LEREN

* Landcommanderij Alden Biesen, Kasteelstraat 6, 3734 Bilzen-Rijkhoven, tel. 011-41 39 13.
 – «Grensloos»: van 1 april tot 31 mei.
 Een boeiende kennismaking met het werk van zeven hedendaagse Zuidnederlandse kunstenaars.
 * Provinciaal Museum Emile Verhaeren, Scheldekaai 22, 2688 Sint-Amands, tel. 052-33 08 05
 – «Emile Verhaeren in Rusland»: van 3 maart tot 28 oktober.
 Herinneringen aan Verhaerens reis naar Moskou en Sint-Petersburg in 1913.

worden aangeboden? «University Studies in Flanders» is een handige, Engelstalige, gids voor het Vlaamse universitaire onderwijs speciaal bedoeld voor buitenlandse (kandidaat)studenten. □

Recent verscheen de vijfde en volledig herwerkte editie. U kunt ze gratis bekomen bij de Vlaamse Interuniversitaire Raad, Egmontstraat 5, 1050 Brussel. Tel. 02-512 91 10.

INTEGRATIEVAKANTIE

Validen en gehandicapten gaan met Sjalom samen op vakantie. Er wordt daarbij gewerkt op basis van **gelijkwaardigheid**: iedereen is «deelnemer». Er is elk jaar een kinderkamp voor 5- tot 13-jarigen en een tienerkamp voor 14- tot 18-jarigen. Ouderen ondernemen binnen- en buitenlandse reizen waarbij integratie voor alle betrokkenen een boeiende ervaring wordt. □

Vraag een vakantiebrochure bij Sjalom, Wespstraat 1, 9000 Gent. Tel. 091-28 92 09.

GEHANDICAPT OP SCHOOL

De scholenwerkgroep van Sjalom biedt een vormingspakket aan rond de problemen en mogelijkheden van gehandicapte jongeren, bedoeld voor scholieren tussen **14 en 18 jaar**. Een vijftiental leden van Sjalom, gehandicapten en validen, beroepskrachten en vrijwilligers, zijn daarvoor speciaal opgeleid. Via confrontatie, reflectie en actie willen ze de leerlingen feitenkennis meegeven, inzicht verschaffen in integratie en tonen hoe het kan. Dat de activiteiten ook door gehandicapte jongeren

(be)geleid worden, is belangrijk voor een andere kijk op gehandicapten.

Elke school kan een **integratiedag** organiseren. De onderscheiden programmaonderdelen beogen elk een aantal gedifferentieerde doelstellingen, zowel naar leerinhouden (feitenkennis, begrippen, relaties, structuren), als naar gedragsniveaus (weten, inzien, toepassen).

De mens wordt in zijn totaliteit aangesproken: niet enkel kennis, maar ook lichamelijke activiteit, het gevoel en de wil.

Er worden gevarieerde werkvormen gebruikt: diamontages, discussiespelen, videofilms, simulatiespelen, aangepaste sporten en eventueel zelfs een rolstoelwandeltocht.

Na het aanleren van de elementaire rolstoeluwtechnieken gaan de leerlingen daarbij in groepjes wandelen. Door enkele opdrachten ondervinden ze aan den lijve de moeilijkheden van rolstoelgebruikers.

Vóór de projectdag komt iemand van Sjalom het praktisch verloop bespreken. Ze zorgen ook voor een inleidende tekst voor de leerlingen, zodat die niet totaal onvoorbereid zijn.

Het programma wordt bij voorkeur gespreid over een hele dag: desnoods kan er een selectie gemaakt worden om 1 dagonderdeel te vullen.

Het aantal leerlingen kan variëren van 1 klas tot een klasreeks. Ze worden dan ingedeeld in kleinere groepen en doorlopen het programma volgens een doorschuifstelsel. □

Contactadres: Jeugdendienst Sjalom, Wespstraat 1, 9000 Gent. Tel. 091-28 92 09.

EERST ZIEN, DAN KIJKEN

Previews van de B.R.T.-schooluitzendingen, 's zaterdags van 10 u. tot 12 u.45.

12 mei

BASISONDERWIJS

- 10 u.05 : Krant – Tijdschrift (3 + 4) aflevering [3]
- 10 u.30 : Naar het museum (5 + 6) [4]

VOORTGEZET ONDERWIJS

- 10 u.55 : Waardevolle linten [3]
- 11 u.20 : Energie – Industrie [6]
- 11 u.45 : De weg van het abstracte [1]
- 12 u.10 : Het behoud van energie [13]

19 mei

BASISONDERWIJS

- 10 u.05 : Veilig met elektriciteit (1 + 2) [4]
  - 10 u.30 : Spreeuwen (5 + 6) [4]
- VOORTGEZET ONDERWIJS**
- 10 u.55 : Helder, ook zuur? [3]
  - 11 u.20 : Voeding en kleding [7]
  - 11 u.45 : De weg van het abstracte [2]
  - 12 u.10 : Potentiële energie [14]

26 mei

BASISONDERWIJS

- 10 u.05 : Radio – Televisie (3 + 4) [4]
- 10 u.30 : TV-Tam-Tam (5 + 6) [8]

VOORTGEZET ONDERWIJS

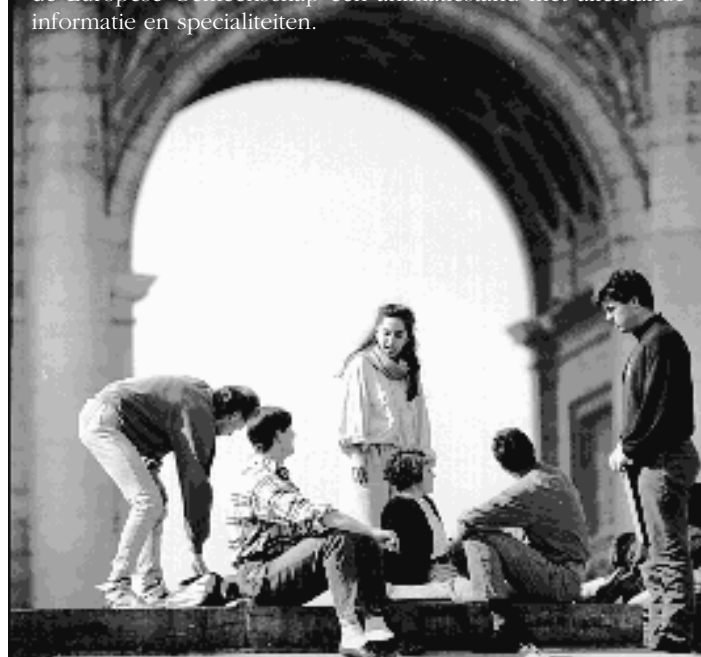
- 10 u.55 : Weg met mergel en grind [4]
- 11 u.20 : Handel en verbruik [8]
- 11 u.45 : De weg van het abstracte [3]
- 12 u.10 : Behoud van hoeveelheid van beweging [15]

2 juni

Overzicht 1990-1991

EUROPAMARS

Op 9 mei wordt de *Dag van Europa* en de 40ste verjaardag van de 1ste Verklaring van *Robert Schuman* gevierd. In het Jubelpark te Brussel wordt daarom sinds 1973 een **Europamars** georganiseerd. Talloze klassen uit alle onderwijsnetten en zelfs uit het buitenland nemen hieraan deel. Daarnaast heeft elke lidstaat en de Europese Gemeenschap een animatiestand met allerhande informatie en specialiteiten.

Scholen die graag meestappen of met volksdans en zang de animatie willen opluisteren contacteren zo snel mogelijk de organisatoren: «Europamars», Fr. Stroobantstraat 30, 1060 Brussel. Tel. 02-343 72 45.

DIT PIKKEN WE NIET MEER !

*U krijgt dit blad toevallig in handen ?
Geluk gehad ! Elke school krijgt
telkens twee gratis exemplaren. Dat is
soms te weinig. Vooral omdat zoveel
mensen het willen lezen.*

*Maak daarom gebruik
van dit gunstaanbod voor
leerkrachten.*

*U krijgt KLASSE elke
maand thuis gestuurd.*

*Tien nummers voor
450 fr. i.p.v.
700 fr. Pik daar
nu op in !*

*Storten of overschrijven op
rekeningnummer 000-2005310-29
van Ministerie van Onderwijs, Diensten
Informatie en Bibliotheek, Koningsstraat
150, 1000 Brussel, met vermelding van
naam, voornaam en adres.*

*Uw abonnement gaat in als wij de
overschrijving ontvangen. Meer inlichtingen
02-211 46 58.*

Myriam (28) begon enkele weken geleden haar tiende interim. Dit keer in een technische school. Dit is haar week.

MAANDAG

Eerste dag van een nieuwe interim: voltijds plus 3 uur toezicht. Ik heb zo'n 230 leerlingen, verdeeld over 15 klassen. Naast geschiedenis komt er ook nog esthetica, stijlleur en aardrijkskunde bij. Ondanks mijn 6 jaren interim—ervaring blijf ik het telkens opnieuw een grote stap vinden. Gelukkig heeft Kris, de lerares die ik vervang, me goed gewijs gemaakt in de school. Dat scheelt immers energie. Soms laat

klas op stage vertrekken of net terugkomen. De leerlingen lijken ook aardig. Voorlopig is het nog van beide kanten «de kat uit de boom kijken». Als het een beetje meezit, zal ze ook wel op haar pootjes terecht komen.

DONDERDAG

Donderdags heb ik een vrije namiddag. Die is heel welkom: ik moet lessen voorbereiden en een video bekijken om begeleidende vraagjes op te stellen.

Daarnaast hoop ik nog de noodzakelijke huishoudelijke klussen te klaren. Mijn man neemt hiervan een deel voor zijn rekening, maar ook zijn vrije tijd is schaars. Hij volgt onderwijs voor sociale promotie.

Schoolagenda

men je gewoon aan je lot over en loop je hopeloos verloren in die onbekende schoolgebouwen. Of men vraagt je gewoon in je gezicht of je wel bekwaam bent om al die vakken te geven. Men heeft mij gewaarschuwd voor deze interim. «Je bent niet te benijden» was de mildeste reactie. Het weer valt in elk geval wél mee.

DINSDAG

Het weer blijft vriendelijk en de collega's blijken het ook te zijn: ze hebben er duidelijk geen moeite mee om nieuwe binnenvallers op hun gemak te stellen. Op het secretariaat schijnt ook zon, niet door het raam. Kris is vorige vrijdagavond bevallen van een gezonde zoon, Jan. Zal nog maar even wachten met een bezoekje te brengen, men loopt er de deur plat naar 't schijnt. Dinsdag wordt mijn zwaarste lesurendag: 6 verschillende klassen, waarvan ik de «ergsten» nog niet gezien heb, omdat ze nog op stage zijn. De beroepsklas valt enorm mee, maar zij vertrekken dan weer volgende week. Blijkt dat er toch een leraarskamer is: een piepkleintje, maar het is er leuk vertoeven. De schoolbibliotheek bevat veel en goed materiaal en Luc, een collega, leende me zijn cursus esthetica «om eventueel ideeën op te doen».

WOENSDAG

Karel vroeg me of het zo een beetje lukt met aardrijkskunde. Morgen zal hij met mij het volgende thema overlopen; mag ik zijn cursus gebruiken. Het is wel moeilijk, daar steeds delen van een

VRIJDAG

Vandaag blijkt dat ik voor één leerling nog een examen geschiedenis mag opstellen. Sommige leerlingen vroegen me trouwens al om de examens van vorig jaar te hernemen, want die vragen hebben ze! Om 17 u. thuis. Vanavond laat ik mijn boekentas dicht. Na het eten nog even langsrijden bij ons jarig schoonzusje. En ik wil vroeg onder de wol: ben doodmoe.

ZATERDAG EN ZONDAG

Vandaag, zaterdag, vroeg opgestaan om te werken voor school. Men voorspelt een stralend week-end. Ik ga van katoen geven want morgennamiddag (voormiddags is de B.R.T.—uitzending «De zevende dag» een mast) wil ik eindelijk eens ongedwongen tijd hebben voor mijn zoontje. Volgens de emancipatiebeweging heeft een kind voornameeljk behoefte aan kwaliteit, maar onze William—bijna 3—weet dat natuurlijk nog niet. En dus wil hij óók kwantiteit. Hij zegt soms dat hij «mama» wel graag ziet, maar liever naar «moeke» gaat, omdat ze meer tijd heeft. Naar mijn moederlijk gevoel een slim ventje.